

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกตินั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT
2. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. ความเข้าใจในการอ่าน
4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทย
5. การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1. การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

1.1 ประวัติความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT

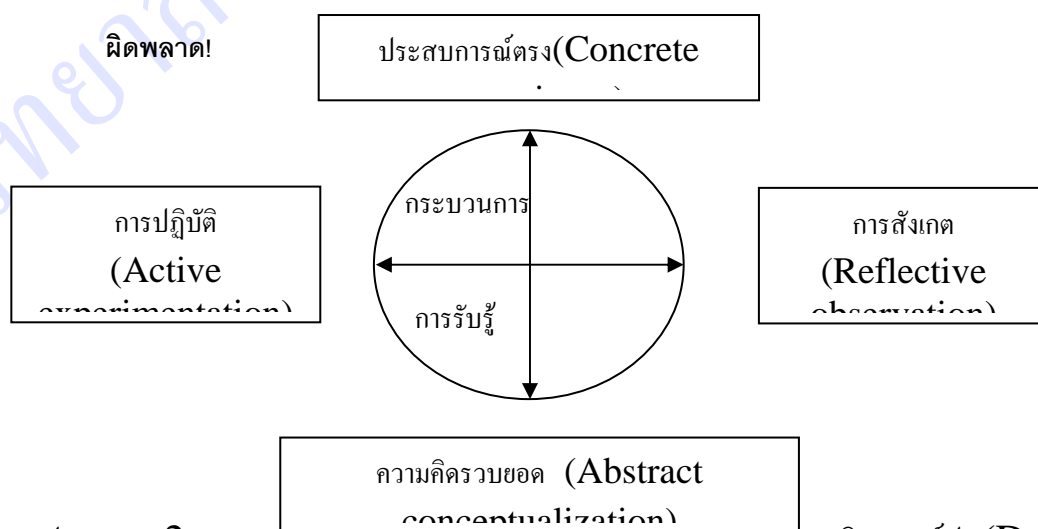
MAT แปลว่า เสื่อ การสาน หรือผสมผสาน เพราะฉะนั้น “การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT” จึงหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันเพื่อเอื้อต่อผู้เรียนทั้ง 4 แบบ เบอร์นีส แมคคาร์ธี นักการศึกษาชาวอเมริกันได้เสนอไว้พอสรุปได้ คือ 1) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้จินตนาการ 2) ผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ 3) ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก 4) ผู้เรียนที่ถนัดค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เดิมใช้ชื่อว่า “รูปแบบการเรียนการสอน 4 MAT System” ต่อมากองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน) ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า “การจัดการเรียนการสอนตามแนววัฏจักรการเรียนรู้ 4MAT” (สนิท สัตโยภาส. 2547 : 153) แต่คนโดยทั่วไปจะเข้าใจตรงกันและเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า “การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT” ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอใช้ชื่อว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนกับการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเรื่องการศึกษาแผนใหม่ (Progressivism) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบก้าวหน้า ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำเป็นแนวความคิดที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสนับสนุนกลุ่มพัฒนาการนิยมนิยมหรือปรัชญากลุ่มก้าวหน้า โดยคำนึงถึงผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ในลักษณะที่แตกต่างกัน ถ้าผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ที่

เหมาะสมกับ ผู้เรียนแต่ละประเภท ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT พัฒนาขึ้นจากการค้นคว้าวิจัยของ แมคคาร์ธี ซึ่งเชื่อในศักยภาพของผู้เรียนในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยคำนึงถึงรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละประเภทและความสมดุลทางสมองของมนุษย์

ในปี ค.ศ. 1979 แมคคาร์ธี (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547 : 155-157 ; อ้างอิงจาก McCarthy. 1990. **Using 4 MAT System to Bring Learning Styles to School.** pp. 31-37) ได้รับทุนวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้และบทบาทของสมองที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เขาได้ศึกษาและ แลกเปลี่ยนแนวคิดกับนักการศึกษาหลายท่าน แต่แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อ แมคคาร์ธี มากที่สุด คือ แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของ คอลป์ ที่มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ 2 มิติ คือ การรับรู้ (Perception) และการจัดกระบวนการรับรู้ (Processing) โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากวิธีการที่บุคคลรับรู้แล้วจัดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ตามความถนัดของตนเอง ซึ่งการรับรู้จะเกิดขึ้นได้มี 2 วิธี คือ การรับรู้โดยผ่านประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์รูปธรรม (Concrete experience) และการรับรู้โดยผ่านความคิดรวบยอดหรือนามธรรม (Abstract conceptualization) ส่วนกระบวนการรับรู้ เกิดขึ้นได้ 2 วิธี คือ การลงมือปฏิบัติจริง (Active experimentation) และเฝ้าสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation) ซึ่ง คอลป์ ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ตามความแตกต่างของการเรียนรู้ 4 ส่วน ตามจุดตัดของแกนการรับรู้ และแกนของกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ส่วนที่เป็นวงล้อแห่งการเรียนรู้เป็นลักษณะของผู้เรียน 4 แบบ ซึ่งมี รูปแบบการรับรู้และกระบวนการรับรู้ที่แตกต่างกัน ดังภาพประกอบ 2

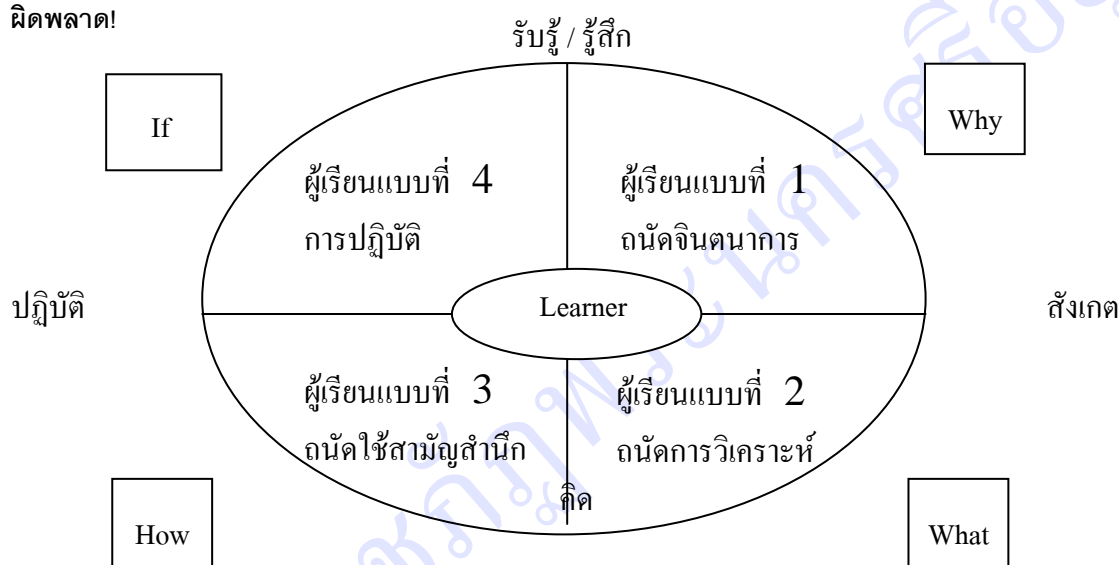

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวคิดของเดวิด คอลป์ (David Kolb)

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547 : 156

แมคคาร์ธี ได้ประยุกต์แนวคิดของ คอส์ป โดยให้พื้นที่ทั้ง 4 ส่วน ที่เกิดจากการตัดกันของแกนการรับรู้ (Perception) และแกนกระบวนการ (Processing) แทนลักษณะการเรียนรู้ 4 ประเภท ซึ่งคำนึงถึงความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวากับธรรมชาติของการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 3

ผิดพลาด!

ภาพประกอบ 3 แสดงรูปแบบของผู้เรียน 4 แบบ

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2547 : 157

ส่วนที่ 1 ผู้เรียนแบบที่ 1 ถนัดจินตนาการ (Imaginative learner) เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้จากประสบการณ์และกระบวนการเฝ้าสังเกตผู้เรียน คนกลุ่มนี้จะสงสัยและตั้งคำถามตรงกันว่า “ทำไม” (Why) ทำไมต้องเรียนเรื่องนี้

ส่วนที่ 2 ผู้เรียนแบบที่ 2 ถนัดการวิเคราะห์ (Analytic learner) เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการรับรู้จากการสังเกตอย่างไต่ตรอง ไปสู่การสร้างประสบการณ์นามธรรมหรือความคิดรวบยอด ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามตรงกันว่า “อะไร” (What) เราจะเรียนอะไรกัน

ส่วนที่ 3 ผู้เรียนแบบที่ 3 ถนัดการใช้สามัญสำนึก (Commonsense learner) เป็นผู้เรียน ที่เรียนจากการรับรู้ความคิดรวบยอดไปสู่การลงมือปฏิบัติที่สะท้อนระดับความเข้าใจของตนเอง ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามว่า “อย่างไร” (How) เราจะเรียนเรื่องนี้อย่างไร

ส่วนที่ 4 ผู้เรียนแบบที่ 4 ถนัดการรับรู้จากประสบการณ์รูปธรรมไปสู่การลงมือปฏิบัติ (Dynamic learner) เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้และสนุกกับการได้ค้นพบด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามว่า “ถ้า” (If) ถ้า... แล้วเราจะนำไปใช้อย่างไร

การจัดการเรียนรู้ แบบ 4 MAT มีแนวความคิดว่าการเรียนรู้ต้องมีลักษณะการเคลื่อนไหวอย่างมีขั้นตอนตามลำดับ จะทำให้ผู้เรียนซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับความหลากหลายในการเรียนรู้อยู่หลายประการ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และไพเราะ พุ่มมัน. 2543 : 11-12)

1. มนุษย์ทุกคนรับรู้ประสบการณ์และข้อมูลข่าวสารในช่องทางที่แตกต่างกัน
2. มนุษย์ทุกคนมีกระบวนการจัดการประสบการณ์และข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่แตกต่างกัน
3. วิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมีคุณค่าเท่าเทียมกัน
4. ผู้เรียนแต่ละคนประสงค์ที่จะมีความสุขจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบหรือลักษณะการเรียนรู้ของตนเอง
5. ในขณะที่วัฏจักรการเรียนรู้เคลื่อนไหวไปสู่เรียนทั้งหลายจะ “ฉวยแวว” แตกต่างกัน ดังนั้นเขาจึงมีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนแตกต่างกัน

ในการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ใหม่ ดังนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และไพเราะ พุ่มมัน. 2543 : 12)

1. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนเท่ากันที่จะเรียนรู้
2. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ให้มีลักษณะมุ่งใจเป็นงานเบื้องต้นของครู
3. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่สอนทักษะผนวกกับความคิดรวบยอดพร้อม ๆ กับให้เห็นประโยชน์โดยตรง
4. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการค้นพบตนเอง
5. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่ปลูกให้ผู้เรียนต้นตออยู่กับเทคนิคการสอนที่ใช้ทั้งสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา
6. สร้างสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ที่ไม่เพียงแต่ให้เกียรติผู้เรียนแต่ต้องชื่นชมความหลากหลายของผู้เรียนด้วย

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT แมคคาร์ธี ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้มาจากแนวคิดของ คออล์ป ร่วมกับการพัฒนาสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา อย่างสมดุลเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและนำลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันเพื่อ

ผู้เรียนจะได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในช่วงกิจกรรมที่ตนเองนัด และรู้สึกทำท่ายในกิจกรรมที่ผู้อื่นนัด ผสมผสานกันไป

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

1.2.1 ทฤษฎีสมองซีกซ้ายซีกขวา

สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญในร่างกายมนุษย์ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ต้องอาศัยสมอง และระบบประสาทเป็นพื้นฐานในการรับรู้ความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 (ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง) และประสาทสัมผัสทั้ง 5 จะส่งการไปยังสมอง เพื่อให้ร่างกายตอบสนองต่อสิ่งเร้า

สมองของมนุษย์มีน้ำหนักประมาณ หนึ่งในสิบล้อมครั้ง สมองจะเจริญเติบโตได้ดีที่สุดในช่วงอายุ 0-10 ปี เมื่ออายุมากขึ้นสมองจะเจริญเติบโตช้าลงและจะเริ่มเสื่อมสภาพลง สมองของมนุษย์ มีหน้าที่หลายอย่าง ได้แก่ การควบคุมความรู้สึก การรับรู้ การเรียนรู้ ระบบการคิด การจำ การแสดงพฤติกรรม ตลอดจนการควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย (กิตติชัย

สุชาติโนบล. 2546 : 1)

โกวิทช์ ประवालพฤษย์ (2548 : 4-6) กล่าวถึงองค์ประกอบของสมอง ดังนี้

1. เซลล์สมองของมนุษย์โดยเฉลี่ยมีประมาณ 1 แสนล้านเซลล์ สามารถสร้างเชื่อมโยงทำงานเป็นเครือข่ายได้ถึง 1 พันล้านวงจร เซลล์สมองถ้าได้มีการเชื่อมโยงจะยังคงอยู่ ถ้าไม่มีการเชื่อมโยงเซลล์จะตาย ถ้าเชื่อมโยงบ่อยครั้งจะแข็งแรงและเชื่อมโยงได้เร็วขึ้น เซลล์สมองทำหน้าที่เก็บข้อมูล จำข้อมูล คิด และบันทึกข้อมูล

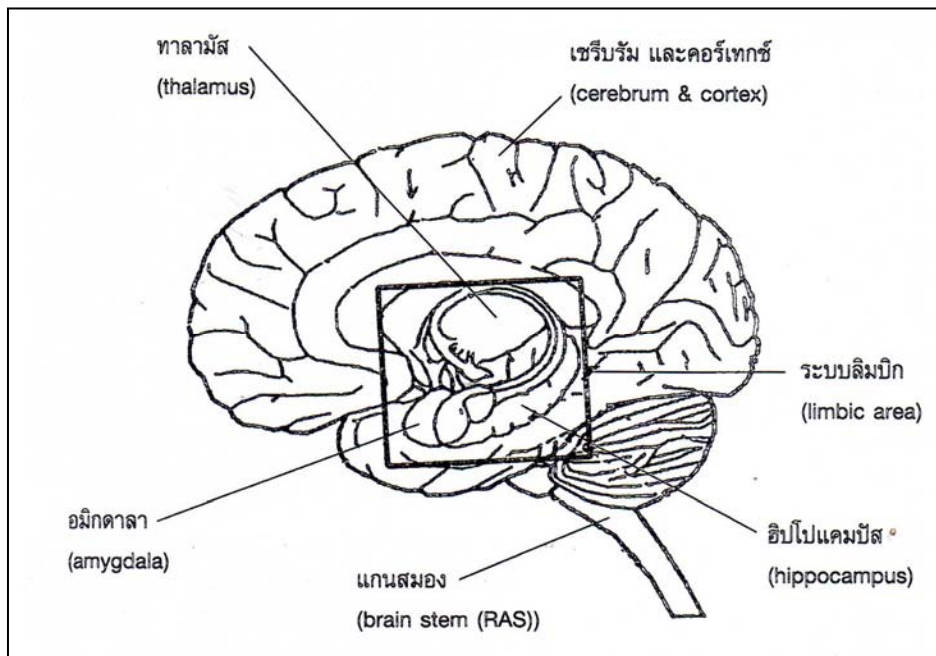
2. สมองส่วนในที่เรียกว่า ลิมบิก (Limbic) มีระบบการทำงานเกี่ยวกับความรู้สึก รอค ทำให้มนุษย์ตอบสนองสิ่งแวดล้อมได้ทันทีทันใด ช่วยให้มีชีวิตอยู่รอด เรียนรู้ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีส่วนสำคัญ 3 ส่วน

2.1 ทาลามัส (Thalamus) เป็นส่วนรับรู้ รับข้อมูลที่ผ่านประสาทสัมผัสทั้งหมดผ่านเส้นแกนสมอง ทาลามัสจะตรวจดูว่าข้อมูลที่รับมาเป็นเรื่องความเป็นความตายหรือไม่ ถ้าเป็นก็จะส่งคำสั่งให้ร่างกายตอบสนองทันที เช่น เห็นเสื้อต้องวิ่งหนี

2.2 อมิกดาลา (Amygdala) ส่วนนี้จะโยงความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวกับข้อมูล ถ้ารู้สึกกลัว รู้สึกว่าทำไม่ได้ สมองก็จะกั้นข้อมูลไว้ไม่ส่งผ่านไปยังการเรียนรู้

2.3 ฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมส่งข้อมูลไปยังส่วนการเรียนรู้ความจำระยะยาว โดยการตรวจสอบว่าข้อมูลการเรียนรู้ที่ดำเนินการอยู่สัมผัสได้ และมีความหมายหรือไม่ ถ้าสัมผัสได้และมีความหมายก็จะดำเนินการเรียนรู้ แล้วส่งไปเก็บใน

ความจำระยะยาว แต่ถ้าเป็นเรื่องการเรียนรู้ซับซ้อนข้อมูลก็จะถูกส่งไปยังสมองส่วนนอกที่ทำงานเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ภาพตัดขวางของสมองแสดงการทำงานของสมองส่วนในระบบลิมบิก

ที่มา : โกวิทช์ ประมวลพิศุภย์. 2548 : 5

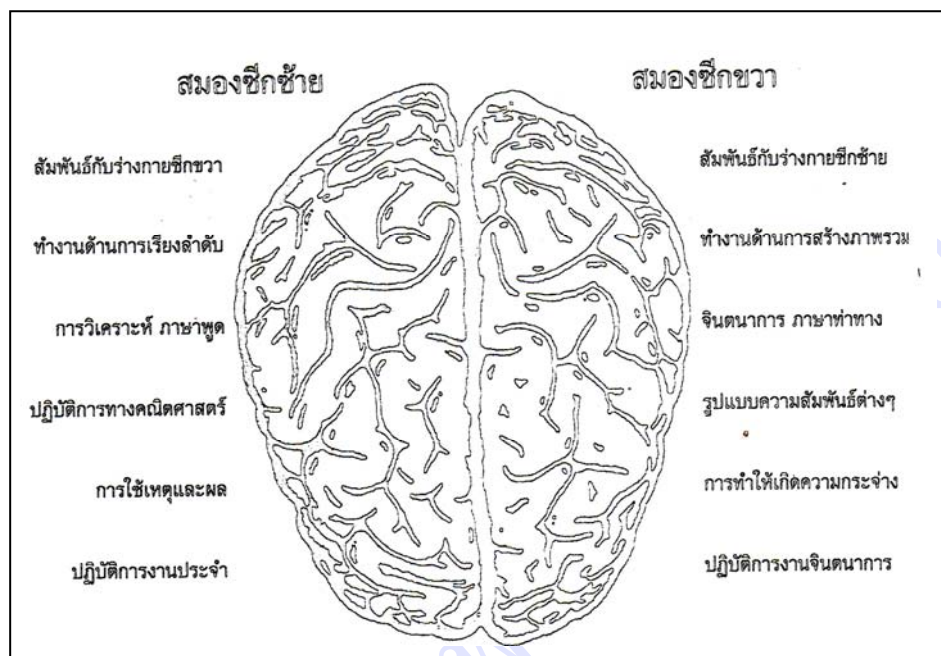
3. สมองส่วนนอก เรียกว่า เซรีบรัม และคอร์เทกซ์ (Cerebrum and cortex)

เป็นส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่คิด พูด เล่นดนตรี สมองส่วนนอกนี้คือส่วนที่เห็นเป็นก้อนหยัก สีเทา ๆ การทำหน้าที่แบ่งเป็นซีกอีกด้วย

สมองซีกซ้ายจะมีความสัมพันธ์กับร่างกายด้านขวา ทำหน้าที่เรียนรู้เกี่ยวกับการเรียงลำดับ การวิเคราะห์ ภาษาพูด การปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ การใช้เหตุผล และการปฏิบัติการที่เป็นงานประจำ

สมองซีกขวาซึ่งจะสัมพันธ์กับร่างกายด้านซ้าย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านการมอง ภาพรวม จินตนาการ แปลงภาษาออกเป็นท่าทาง ปฏิบัติการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ การเกิดการกระจำต่าง ๆ และการปฏิบัติการในระดับเป็นละครเป็นความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ ด้านซ้ายทำงานด้านเหตุผลเป็นจริง ด้านขวาทำงานด้านจินตนาการสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาวิจัยนำเสนอว่า สมองสองซีกทำงานร่วมกัน ถ้าสมองด้านใดเสียหายไม่ทำงาน อีกซีก

จะช่วยทำงานแทนทันที ในสภาวะปกติสมองจะทำงานโดยมีส่วนหนึ่งเป็นหลักในการทำงานเสมอ
ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การทำงานของสมองส่วนบนซีกขวาบริเวณเซรีบรัมและคอร์เทกซ์

ที่มา : โกวิทช์ ประवालพฤษย์. 2548 : 6

ธรรมรัฐ วงศ์ศรีกุล (2538 : 35-39) นอกจากสมองแบ่งเป็นสามส่วนแล้วสมองยังแบ่งเป็น 2 ซีก คือซีกซ้ายและซีกขวา โดยแต่ละซีกมีความรับผิดชอบการทำงานและความชำนาญในทักษะบางอย่างไม่เหมือนกัน แม้บ่อยครั้งมีการทำงานที่สัมพันธ์กันและปฏิภักิริยาบางอย่างร่วมกัน

ถ้าเมื่อไรใช้สมองซีกซ้ายมากเกินไป ความไม่สมดุลจะเกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความเครียดและมีสุขภาพจิตไม่ปกติและเพื่อรักษาให้อยู่ในภาวะสมดุลจึงจำเป็นต้องสรรหานันทนาการต่าง ๆ เข้ามาบ้าง เช่น ดนตรีหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในช่วงการเรียนรู้ ความรู้สึกทางอารมณ์ในด้านบวกนั้นนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสมอง ความสำเร็จและความภาคภูมิใจในตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างสมองซีกซ้ายและซีกขวา อุษณีย์ โพธิสุข (2537 : 83-87) ได้กล่าวไว้ว่า สมองซีกซ้ายรับผิดชอบเรื่องเกี่ยวกับภาษา ความคิดเชิงเหตุผล ตรรกศาสตร์ และการวิเคราะห์

สมองซีกขวามีความสามารถในเรื่องระยะทาง ความรู้สึก การรับรู้เหนือประสาทสัมผัสทั้ง 5

การสังเคราะห์ อารมณ์ สุนทรียภาพต่าง ๆ คนตรี ศิลปะ

การทำกิจกรรมใด ๆ ต้องใช้สมองทั้งสองซีกประสานกันอย่างเป็นขั้นตอน การทำงานของสมองซีกซ้ายซีกขวาทำให้คนแตกต่างกันมากทั้งบุคลิกภาพ ความคิด อุปนิสัย ความถนัด ทำให้ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ไม่เหมือนกัน

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2540 : 33) ได้กล่าวถึงความถนัดของสมองซีกซ้ายและซีกขวาไว้ดังนี้

ส ม อ ง ซึ ก ซ้ า ย

สมองซีกขวา

กระบวนการทางสมอง

เหตุผล

อารมณ์

การกะระยะแนวนอน

มิติสัมพันธ์

ให้คำตอบถูกที่สุดคำตอบเดียว

ความคิดสร้างสรรค์

แนวคิดของโลกตะวันตก

แนวคิดแบบตะวันออก

การรับรู้

รับรู้เป็นบางส่วน รับรู้ภาพรวม

การวิเคราะห์ภาษา

ความรู้สึก-สัมผัส

มีลำดับ ก่อน-หลัง

ทันทีทันใด

ด้านวิชาการ

มีแบบแผนแน่นอน

อิสระ

การบรรยาย- การอ่าน

สัญชาตญาณ

เหตุผล เชิงอรรถ

อภิปราย

วิทยาศาสตร์ การคำนวณ

ศิลปะ สุนทรียภาพ

ด้านสังคม

จำชื่อคน / สิ่งของได้ดี

ประสบการณ์

วางแผนล่วงหน้า

ทันทีทันใด/ปัจจุบัน

คำสั่งที่เป็นข้อความ

คิดเป็นรูปภาพ

มีการใช้ภาษาร่วมกัน

การมองและมิติสัมพันธ์

ด้านอารมณ์และจิตใจ

ภาษา

ด้านสายตา

ความเข้าใจความหมายของบทเพลง

ดนตรี / เพลงบรรเลง

มีเหตุผล / คิดเป็นคำพูด / สติปัญญา
อารมณ์

ความคิดเหนือธรรมชาติ

สรุปได้ว่า สมอแต่ละซีกมีหน้าที่แตกต่างกัน สมอซีกซ้ายสั่งการทำงานเกี่ยวกับคำ
ภาษา ตัวเลข การคิดวิเคราะห์ และการแสดงออก ส่วนสมอซีกขวาจะสั่งการทำงานเกี่ยวกับ
จังหวะดนตรี ศิลปะ จินตนาการ การสร้างภาพ การสังเคราะห์ การเห็นภาพรวม การจำและ
ความคิด สร้างสรรค์

1.2.2 ทฤษฎีพหุปัญญาของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner)

ทฤษฎีที่ช่วยให้มนุษย์ทุกคนมีความเก่งตามความถนัดของตนเอง คือทฤษฎีพหุปัญญา
ของการ์ดเนอร์ ทำให้มนุษย์เข้าใจคนในสังคมมากขึ้นและยอมรับความสามารถที่หลากหลายของ
เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทฤษฎีพหุปัญญาสามารถพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้มีปัญญา (ความเก่ง) ได้
8 ด้าน คือ (กิตติชัย สุธาสิโนบล. 2546 : 29-31)

1. ความสามารถทางภาษา (Linguistic intelligences) เป็นความสามารถ
ในการใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่ออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งปรากฏและม
ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักพูด นักเขียน กวี ทนายความ นักการชาย นักการเมือง และ
นักหนังสือพิมพ์

2. ความสามารถทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical mathematical
intelligences) เป็นความสามารถในการใช้ตัวเลขในการคิดคำนวณ จำแนก คาดการณ์
ตั้งสมมติฐาน ตลอดจนความสัมพันธ์ในการคิดอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับ
กลุ่มอาชีพนักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักคอมพิวเตอร์ นักตรรกศาสตร์ นักบัญชี และนัก
สถิติ

3. ความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial intelligences) เป็น
ความสามารถในการคิดอิสระ การสร้างภาพด้านรูปทรง รูปภาพ วัตถุต่าง ๆ สามารถจำลองภาพ
3 มิติ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักประดิษฐ์
นักบิน ศิลปิน มัณฑนากร นักเล่นหมากรุก ช่างแกะสลัก นักเดินเรือ สถาปนิก และนักนำทาง

4. ความสามารถทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Bodily kinesthetic
intelligences) เป็นความสามารถในการใช้ร่างกาย แสดงความรู้สึกนึกคิด แสดงทักษะความ
แข็งแรง รวดเร็ว ยืดหยุ่น ว่องไว และมีประสาทสัมผัสที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปรากฏและม
ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักกีฬา นักแสดง นักเต้น นาฏศิลป์ นักปั้น และนักเครื่องยนต์กลไก

5. ความสามารถทางด้านดนตรี (Musical intelligences) เป็นความสามารถในการใช้จังหวะหรือการวิเคราะห์รูปแบบทำนองเพลง เรียนรู้จังหวะได้ง่าย ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักดนตรี นักประพันธ์เพลง นักร้อง นักการทูต นักข่าว และนักแต่งเพลง

6. ความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal intelligences) เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนกิริยาท่าทางในการแสดงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้พร้อมที่จะเป็นผู้นำผู้ตามและสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักประพันธ์ ครูอาจารย์ นักการตลาด นักการเมือง พิธีกร นักธุรกิจ และนักสื่อสารมวลชน

7. ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง (Intra personal intelligences) เป็นความสามารถในการรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ ควบคุมร่างกายและจิตใจตนเองตามวิถีทางที่ถูกต้อง สร้างสรรค์ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพผู้นำศาสนา ผู้นำทางจิตวิญญาณ นักจิตแพทย์ และนักจิตวิทยา

8. ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist intelligences) เป็นความสามารถในการรู้จักธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ว่าเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต หรือการดำเนินชีวิตของตนเองร่วมกับผู้อื่นอย่างไร ซึ่งปรากฏและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอาชีพนักวิทยาศาสตร์ นักอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม นักอนุรักษ์ธรรมชาติ และนักพฤกษศาสตร์

จากแนวคิดเชิงทฤษฎีพหุปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 MAT เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ ดังนี้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 MAT คำนึงถึงความสัมพันธ์ เกี่ยวกับความถนัดทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา ที่ส่งเสริมความสามารถของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 MAT คำนึงถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแสดงความเก่งในด้านต่าง ๆ ได้เป็นผู้นำในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตนเองถนัด และฝึกเป็นผู้ตามใน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ตนเองไม่ถนัด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญาที่ให้ความสำคัญกับความเก่งของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 MAT ช่วยให้ผู้เรียนที่มีความถนัดในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และพร้อมที่จะนำความสามารถที่ตนมีอยู่มาร่วมส่งเสริมการ

เรียนรู้ ให้กับตนเองและสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพหุปัญญา ที่ทำให้มนุษย์ภาคภูมิใจในความเก่ง ของตนและพร้อมที่จะได้รับการยกย่องจากคนในสังคมเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้สอนต้องพยายามค้นหาความเก่งของผู้เรียนแต่ละบุคคล และ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีปัญญา (ความเก่ง) ภายใต้หนทาง วิธีการที่ถูกต้อง ดึงงาม และสร้างสรรค์ต่อไป

แม้ว่าความเก่งจะมีการแสดงออกเฉพาะทางเฉพาะ แต่การ์ดเนอร์เน้นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงความสามารถพิเศษของมนุษย์นั้นต้องอาศัยความสามารถหลาย ๆ ทางมาประกอบกัน จึงจะทำได้สำเร็จ เช่น นักพูดที่ดีก็ต้องใช้ความสามารถทางภาษาร่วมกับการสรรหาเลือกคำที่สื่อ ความหมายทั้งทางระดับความคิดและระดับเสียง มาสื่อสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อ และการสื่อสาร ตามปกติจะทำได้ดีก็ต่อเมื่อผู้พูด และผู้ฟังมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และเข้าใจแนวความคิดของกัน และกัน ผลของการสังเคราะห์งานวิจัยสรุปได้ว่า เด็กที่มีความสามารถพิเศษทางภาษามักจะมี ลักษณะดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 16)

ลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางภาษา

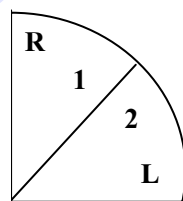
ความสามารถพิเศษทางภาษา	อาชีพที่เหมาะสม
1. ช่างเจรจา ช่างพูด	นักพูด นักการเมือง นักโด้วาทิ
2. ชอบเล่นกับภาษา เจ้าคารม	พิธีกร นักเขียนบทละคร
3. ล้อเลียนหรือเลียนแบบวิธีพูดของคนอื่นได้ดี	นักแสดง ล่าม นักแปล นัก
เสียดสีสังคม	
4. สนใจและชอบศึกษาที่มาของภาษา ชอบวิเคราะห์	นักภาษาศาสตร์ ครูภาษา
5. ชอบเล่นเกม หรือทำเกมภาษา	ครูภาษา นักภาษาศาสตร์
ปริศนาอักษรไขว้	
6. ชอบสร้างศัพท์หรือสำนวนแปลก ๆ ขึ้นใช้เอง	กวี นักเขียน
7. ชอบท่องและจำคำศัพท์ ความจำดีจำอะไรได้ยาว	นักภาษา กวี ศิลปินทาง
ภาษา	
ชอบจดบันทึก ชอบสะสมบทประพันธ์ คำกลอน	
เจ้าบทเจ้ากลอนสามารถแต่งบทกวีนิพนธ์ได้ถึง	
ระดับมืออาชีพ	
8. ชอบเล่านิทาน สามารถแต่งเรื่องราวที่	นักเขียนนวนิยาย เรื่องสั้น
ซับซ้อนพิสดารเต็มไปด้วยจินตนาการ	นักเขียนบทละคร

9. ชอบอ่านหนังสือ สามารถแต่งเรื่องราวที่ นักคิด นักหนังสือพิมพ์
 ชับซ้อนเป็นขุมทรัพย์ทางความรู้
10. ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบขีดเขียน เช่น บุคลากรทางด้านสื่อสารมวลชน
 สารคดี บทความ นักการเมือง
- นักคิด
11. มีอารมณ์ขัน ชอบความสนุกสนาน ดาราตลก นักเขียนบทละครตลก
 มีความสามารถในการเล่าเรื่องได้อย่าง ตลก ศิลปินเพลงพื้นบ้าน
 สนุกสนาน นักเขียนสโลแกน

1.3 รูปแบบและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

ในการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อผู้เรียนทั้ง 4 แบบ ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เชียร พานิช (2544 : 26-30) ได้กล่าวถึงผู้เรียน 4 แบบไว้ดังนี้

ผู้เรียนแบบที่ 1 (Imaginative learners) เรียนรู้จากประสบการณ์และการเล่าสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เลี้ยวที่ 1

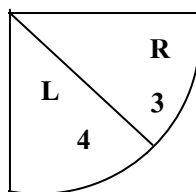
ขั้นที่ 1 (สมองซีกขวา R) สร้างประสบการณ์ (Creating experience) ครูสร้างประสบการณ์ให้มีจุดประสงค์สอดคล้องกับหัวข้อที่จะเรียนด้วยการกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมในสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมุติ ซึ่งคนที่ถนัดในการใช้สมองซีกขวาจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ส่วนคนที่ถนัดใช้สมองซีกซ้ายจะถอยออกมามองอยู่นอกวงคอบริเวณที่กำลังเกิดอะไรขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความสงสัยตรงกันว่าทำไมต้องเรียนรู้เรื่องนี้ (Why) และคงจะต้องเก็บความสงสัยต่อไป เพราะว่าแม้ว่าจะเรียนรู้เรื่องอะไรกันครูก็คงยังไม่บอกไม่มีการเขียนหัวข้อเรื่องไว้บนกระดานอย่างที่เคยปฏิบัติมา ยังสามารถเข้าถึงความคิดรวบยอด (Concept) ของเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้ได้อีกด้วย

ขั้นที่ 2 (สมองซีกซ้าย L) วิเคราะห์ประสบการณ์ (Analyzing experience) ผู้เรียนวิเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการอภิปรายเป็นหลักในขั้นนี้ผู้เรียนที่ถนัดในการใช้สมองซีกซ้ายจะเริ่มให้ความสนใจ และมีโอกาสแสดงความสามารถ ส่วนครูนั้นได้จังหวะจะค่อย ๆ ถอยออกมาเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างเต็มที่

1. บทบาทของครู เป็นผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ
2. วิธีการ คือ การใช้คำถามเร้าความสนใจ การอภิปราย การให้นักเรียนทำกิจกรรม

การออกไปพบของจริง

ผู้เรียนแบบที่ 2 (Analytic learners) เรียนรู้จากการสังเกต แล้วนำไปสู่ความคิดรวบยอด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ภาพประกอบ 7 เป็นแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เลี้ยวที่ 2

ขั้นที่ 3 (สมองซีกขวา R) ปรับมวลประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด (Integrating reflections into concepts) เป็นจุดเชื่อมระหว่างประสบการณ์ส่วนตัวกับเรื่องราวและหลักการที่จะเรียนต่อไป ครูจะนำนักเรียนก้าวออกจากประสบการณ์เดิมที่เป็นรูปธรรมไปสู่ประสบการณ์ใหม่ที่เป็นนามธรรม (Concrete Abstract)

ขั้นที่ 4 (สมองซีกซ้าย L) พัฒนาเป็นทฤษฎีและความคิดรวบยอด (Developing theories and concepts) ผู้เรียนจะถามว่า “อะไร” (What) “เราจะเรียนอะไรกัน” เป็นการพูดถึงข้อเท็จจริง ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะเข้าถึงหัวใจของหัวข้อที่เรียนอยู่ ซึ่งผู้สอนควรเน้นเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

1. บทบาทของครู ผู้เตรียมข้อมูล ให้ข้อมูล สาคิด
2. วิธีการ ให้นักเรียนค้นคว้า ครูให้ข้อมูล

ผู้ที่เรียนแบบที่ 3 (Commonsense learners) เป็นกระบวนการเรียนรู้อันเกิดจากความคิดรวบยอดไปสู่การปฏิบัติซึ่งจะสะท้อนถึงระดับความเข้าใจของผู้เรียนแบบนี้ ผู้เรียน

มีคำถามว่า “อย่างไร” (How does it work?) ดังนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ให้ความพร้อมเพื่อการทดลองหรือลงมือปฏิบัติจึงจำเป็นสำหรับผู้เรียนแบบนี้ โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ชคอยให้คำปรึกษา เท่านั้น

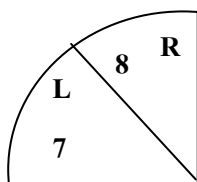
ภาพประกอบ 8 รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เลี้ยวที่ 3

ขั้นที่ 5 (สมองซีกซ้าย, L) ทำตามหลักการ (Working on defined concepts) โดยทั่วไป นักเรียนจะทำตามคำสั่ง เช่นทำแบบฝึกหัด ทดลองตามที่ครูกำหนดให้ เพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนมา

ขั้นที่ 6 (สมองซีกขวา, R) ต่อเติมเสริมแต่ง (Messing around) การบูรณาการที่แท้จริง เกิดขึ้นในขั้นนี้ นักเรียนมีอิสระมากขึ้น

1. บทบาทครู คือ ผู้ให้คำแนะนำ ผู้อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง
2. วิธีการ ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ

ผู้เรียนแบบที่ 4 (Dynamic learner) เรียนจากการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นประสบการณ์ ที่เป็นรูปธรรมต่อไป เป็นการท้าทายความสามารถในการใช้วิชาความรู้ที่สะสมมา คำที่อยู่ในใจของผู้เรียนแบบนี้ คือ “ถ้า” (If...) “จะนำไปใช้อย่างไร” “แล้วจะเกิดอะไรขึ้นอีก” ผู้เรียนแบบนี้จะ สนุกกับการได้ค้นพบด้วยตนเอง (Self discovery method) ซึ่งครูอาจจะเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียนด้วยก็ได้

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT เลี้ยวที่ 4

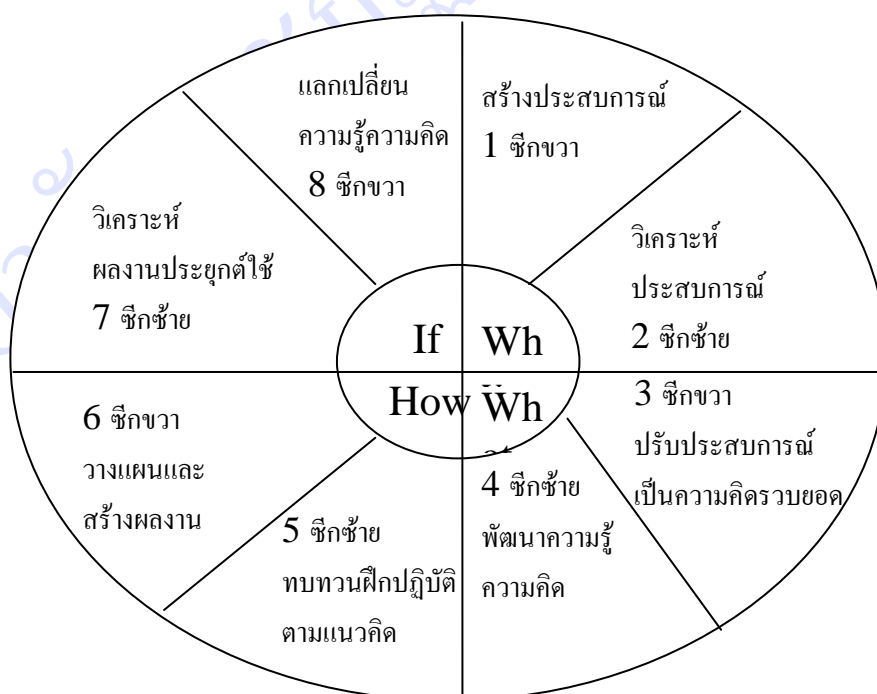
ขั้นที่ 7 (สมองซีกซ้าย, L) หาทงนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (Analyzing their own application of the concepts for usefulness) ผู้เรียนจะวิเคราะห์แผนงาน หรือผลงานโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาและทักษะของตนเอง คุณภาพและความคิดสร้างสรรค์

ขั้นที่ 8 (สมองซีกขวา, R) ลงมือปฏิบัติทำงานให้สำเร็จ และแลกเปลี่ยนความรู้กับคนอื่น (Do it themselves and sharing what they do with others) ในที่สุดก็เวียนมาที่จุด เริ่มต้นอีกครั้งหนึ่งแต่แตกต่างไปจากการเริ่มต้นในรอบที่หนึ่ง นั่นคือนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

1. บทบาทครู เป็นผู้ประเมิน / ผู้ซ่อมเสริมรวมทั้งผู้เรียนร่วมกัน
2. วิธีการ การค้นหาตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแนะนำผู้อื่น

สรุปการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาสลับกันไปเพื่อสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนทำให้เกิดสมดุลในการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังเป็นแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ทั้ง 8 ขั้น สามารถเขียนสรุป ดังแสดงใน ภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT

สรุปว่า ลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์
- ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์
- ขั้นที่ 3 พัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด
- ขั้นที่ 4 พัฒนาความรู้ความคิด
- ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้
- ขั้นที่ 6 สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง
- ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลงานและประยุกต์ใช้
- ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด

2. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.1 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

นันทิพย์ พรหมชัย (2547 : 27) การจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่ยึด แนวการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนใช้จัดการเรียนรู้อยู่เป็นประจำ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ยึดตามหลักสูตร โดยใช้เนื้อหาเป็นหลัก
2. กำหนดเวลาเรียนแน่ชัด ใช้เวลาเรียนพร้อม ๆ กันทั้งกลุ่ม
3. เน้นการตอบสนองความต้องการของกลุ่ม
4. ใช้ตำรา แบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสอน
5. จำกัดขอบเขตการเรียนรู้
6. สอนโดยบรรยายหรือสาธิตเป็นหลัก
7. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างกว้าง ๆ
8. เกณฑ์การวัดขึ้นอยู่กับบุคคล
9. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะแยกออกจากการสอนและเกิดขึ้นเกือบ

ตลอดเวลาในช่วงของการทดสอบ

10. ยึดคะแนนการสอบเป็นหลัก

2.2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้แบบปกติ ยึดแนวการจัดการจัดการเรียนรู้อิงของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทายปัญหา การซักถาม การทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา

2. **ขั้นจัดการเรียนรู้** เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ครู เสนอบทเรียนใหม่โดยการสนทนาซักถาม แล้วให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาใน บทเรียน หนังสือเรียน ฯลฯ

3. **ขั้นสรุป** เป็นการสรุปเนื้อหาของบทเรียน โดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด สื่อการเรียนรู้การสอน

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยยึดแนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของกรม มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนคือ **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** **ขั้นจัดการเรียนรู้** และ**ขั้นสรุป**

3. ความเข้าใจในการอ่าน

3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นของมนุษย์ โดยเฉพาะปัจจุบันการอ่านเป็นสิ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และทำให้ก้าวทันกับความเจริญอย่างรวดเร็วของสังคม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 1364) ได้ให้ความหมายของ คำว่าอ่าน ไว้ว่า อ่าน หมายถึง ว่าตามหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ต้องอ่านออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

นอกจากนี้ นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านได้ให้แนวคิด และความหมายเกี่ยวกับการอ่านไว้ ดังนี้

แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1976 : 14) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการสื่อความหมาย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสารและความรู้ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านใน

ลักษณะของการสื่อความซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตัวเองด้วยภาษาตามลักษณะการเขียนของแต่ละบุคคล ส่วนผู้อ่านจะพยายามหาความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ความสามารถที่จะทำนายหรือถอดความหมายจากข้อความที่อ่านขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ได้แก่ ความคุ้นเคยในหัวข้อเรื่อง ความคิดที่สำคัญ ๆ ของเรื่อง ตลอดจนความรู้ทางภาษาของผู้อ่านเองด้วย

คูเปอร์ (Cooper. 1979 : 3) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการสร้างหรือการพัฒนาความหมายของเนื้อหาที่เป็นตัวอักษรซึ่งผู้อ่านต้องนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงในการอ่าน โดยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและเนื้อความ

แม้นมาส ชาวลิท (2534 : 232) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านคือการใช้ศักยภาพของสมองเพื่อรับรู้ แปลความหมายและเข้าใจปรากฏการณ์ของข้อมูลข่าวสาร เรื่องราว ประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการตลอดจนสาระอื่น ๆ ซึ่งมีผู้แสดงออกโดยสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อสื่อสาร การอ่านเป็นทักษะพื้นฐาน ซึ่งต้องเรียนเช่นเดียวกับทักษะพื้นฐานอื่น ๆ การเรียนรู้เท่านั้นยังไม่เพียงพอต้องฝึกฝนหรือพัฒนาระดับความสามารถให้เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ให้สามารถอ่านเนื้อหาซึ่งยากและซับซ้อนให้เข้าใจและนำมาใช้การได้ ให้เกิดนิสัยรักการอ่านรู้จักวิเคราะห์และเลือกสิ่งให้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วรณี โสมประยูร (2537 : 121) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกเป็นมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 5) ได้กล่าวว่า การอ่านคือกระบวนการแห่งความคิด ในการรับเข้าในขณะที่อ่าน สมองของผู้อ่านจะต้องคิดตามผู้เขียนหรือตีความข้อความที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา

เปลื้อง ณ นคร (2538 : 12) ได้ให้ความหมายว่าการอ่านหมายถึง การถ่ายทอดความคิดจากหนังสือของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน ด้วยผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิด ความรู้สึกของตน ถ้าผู้อ่านสามารถตีความของหนังสือได้และสามารถรู้จุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ได้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้อ่านหนังสือเป็น

จากความหมายการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยประสบการณ์และความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้อ่านตีความหมายของสิ่งที่อ่านให้เข้าใจตรงกับผู้เขียน

3.2 ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน มีผู้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

เซฟเพิร์ด (Shepherd. 1973 : 79) สรุปว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นความสำคัญของผู้อ่าน ที่ได้ใช้ความคิด ติดตามข้อความที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ และสามารถเข้าใจภาษา

ของผู้เขียน นอกจากนี้ผู้อ่านจะประสบความสำเร็จในการอ่าน เข้าใจความหมายในสิ่งที่ตนเองอ่าน มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง 2 ประการ คือ

1. ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาของผู้อ่าน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนช่วยในการรวบรวม ความคิดของผู้อ่าน และระดับความรู้ในภาษาที่ผู้เขียนใช้

2. ประสบการณ์ที่มีมาแต่ก่อนหลังของผู้อ่าน สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนช่วยในการรวบรวม ความคิดของผู้อ่าน ย่อมทำให้อ่านได้เร็ว เข้าใจในเรื่อง ที่อ่านได้อย่างถูกต้องและสามารถเข้าใจถึง ความตั้งใจ อารมณ์และเจตคติของผู้เขียน ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือได้อย่างลึกซึ้ง

คาร์ และคนอื่น ๆ (Car and others. 1983 : 1-2) อธิบายว่า ความเข้าใจ ในการอ่าน คือ การตีความหมายจากเรื่องที่อ่าน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่อ่าน กับความรู้เดิม ของผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะใช้ความรู้เดิมในการตีความ ทำความเข้าใจ โดยให้ความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เหมาะสมสอดคล้องกัน

กู๊ดแมน (Goodman. 1989 : 113-127) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยมโนภาพและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านในการ เรียนรู้ความหมายโดยรวมของภาษา ซึ่งผู้เขียนพยายามสื่อสารให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ เพื่อประมวลความคิดกับความหมายของภาษาจนสามารถสื่อสารเป็นภาษาพูดและภาษาเขียนได้

วิกาวิ แป้นเรือง (2546 : 16) สรุปถึง ความเข้าใจ ในการอ่านว่า เป็น ความสามารถในการผสมผสานแล้วขยายความรู้ ความจำให้ได้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติหลายประการดังนี้ คือ

1. รู้ความหมาย และรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างชั้น ของความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. เมื่อพบสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยเรียนรู้มาแล้ว ก็สามารถอธิบาย

ได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520 : 134) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า เป็น ความสามารถในการผสมผสานแล้วขยายความรู้ ความจำให้ได้ไกลออกไปจากเดิม อย่างสมเหตุ สมผล ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติหลายประการดังนี้คือ

1. รู้ความหมาย และรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างชั้น ของความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยภาษาของตนเอง

4. เมื่อพบสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยเรียนรู้มาแล้ว ก็สามารถอธิบายได้

นอกจากจะได้ให้ความหมายของความเข้าใจแล้ว ชาวลา แพร์ตูกูล ยังอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ความเข้าใจนี้สามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม 3 ประการ ดังนี้

1. การแปลความ คือ สามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้โดยแปลลักษณะและนัยของเรื่องราว ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้อง และใช้ได้ดีสำหรับเรื่องราวนั้น ๆ โดยเฉพาะ

2. การตีความ คือ ความสามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นส่วนย่อย ๆ ของเรื่องนั้นจนสามารถนำมากล่าวอีกนัยหนึ่งได้

3. การขยายความ คือ ความสามารถขยายความหมายตามนัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้

ทรงพันธ์ วรรณมาศ (2524 : 2-3) ให้ความเห็นไว้ว่าการอ่านที่จะเข้าใจและจับใจความได้นั้น ต้องมาจากการอ่านให้เกิดทักษะ 5 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 อ่านออก เป็นหลักการอ่านเบื้องต้นตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มหัดอ่าน ก็จะต้องอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง

ชั้นที่ 2 อ่านคล่อง หมายถึง การอ่านในใจซึ่งเป็นการอ่านขั้นสูง เพราะเมื่ออ่านออกเสียงเกิดความชำนาญแล้ว การอ่านในใจก็จะตามมา การอ่านประเภทนี้จะต้องกินเวลาในการอ่านสั้น

ชั้นที่ 3 อ่านเข้าใจเรื่อง ได้แก่ การอ่านแล้วได้รับความรู้ใหม่

ชั้นที่ 4 อ่านแยกแยะชนิดของข้อความได้ โดยเฉพาะข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและข้อความแสดงอารมณ์

ชั้นที่ 5 อ่านแล้วตีความหรือวินิจฉัยสารได้ ชั้นนี้เป็นชั้นที่จำเป็นมากในการอ่านหนังสือ ซึ่งผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่า ผู้เขียนได้ส่งสารอะไรมาให้อ่านบ้าง โดยผู้อ่านต้องพิจารณาเอง

กรมวิชาการ (2539 : 11) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นจุดมุ่งหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิด ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจะจำ รายละเอียดที่สำคัญได้ จับใจความได้ ลำดับความคิดเห็นทั้งที่คล้ายคลึงกันและขัดแย้งกันได้ รวมทั้งเขียนข้อสรุปได้ ความสามารถในการอ่านของผู้อ่านแต่ละคนแตกต่างกันและจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่านเป็นสำคัญ ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะอ่านได้เร็วจับใจความได้ถูกต้อง รู้จักวิเคราะห์และประเมินค่าในการอ่านได้ดี ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝน และอาศัยประสบการณ์ทางด้านภาษาที่มีอยู่เข้าช่วยในการคิดหาเหตุผล

สรุป ความเข้าใจในการอ่าน คือคะแนนความสามารถในการจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ ขยายความ และวิเคราะห์ความจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.3 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน ต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง มีผู้แสดงความคิดเห็นและอธิบายถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

ฮาฟเนอร์ (วาสนา ไตรวัฒน์ธงไชย. 2543 : 12 ; อ้างอิงจาก Hafner. 1974. **Pattern of Teaching Reading in the Elementary School.** pp. 85) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านดังนี้

1. สถิติปัญญาคือ เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาปกติหรือค่อนข้างสูง จะมีสัมฤทธิ์ผลในการอ่านสูงกว่าเด็กที่มีสติปัญญาดำ

2. ประสบการณ์เดิมหมายถึง ผู้อ่านที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ เรื่องที่ตนอ่าน จะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

3. เจตคติที่มีต่อเรื่องที่อ่านคือ การที่ผู้อ่านมีอคติต่อบุคคล ความคิดหรือเรื่องที่อ่าน ย่อมทำให้การประเมินเรื่องที่อ่านผิดพลาดไปได้

วิกาวิ แป้นเรือง (2546 : 13) แสดงความเห็นไว้ว่าความเข้าใจในการอ่านและตีความสิ่งที่อ่านจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ระดับสติปัญญา
2. ความรู้ในด้านคำศัพท์
3. ภูมิหลังในเรื่องความรู้และประสบการณ์
4. วัตถุประสงค์ที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการที่จะเข้าใจ

แฮริส และสมิธ (Harris and Smith. 1976 : 235) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน สรุปได้ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านจะทำให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ง่ายและเร็วขึ้นและประสบการณ์เดิมยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจด้วย

2. ความสามารถทางภาษา ได้แก่ ความสามารถในการที่จะเข้าใจความหมายของคำใหม่ ๆ จากบริบท ความสามารถที่จะเข้าใจโครงสร้างของประโยคและความสามารถที่จะเข้าใจเครื่องหมายวรรคตอนและตัวพิมพ์ใหญ่

3. ความสามารถในการคิด
4. เจตคติที่มีต่อสิ่งที่อ่าน

5. จุดประสงค์ในการอ่าน

วิลเลียม (William. 1984 : 3-7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะช่วยในการอ่านมีประสิทธิภาพว่าประกอบด้วย

1. ความรู้ในระบบการเขียน ด้านการสะกดคำและการอ่านออกเสียง
2. ความรู้ในเรื่องภาษา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของคำ การเรียบเรียงคำ โครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษา
3. ความสามารถในการตีความหมายถึง ความเข้าใจจุดประสงค์ของข้อความ รู้วิธีการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกัน และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค
4. ความรู้รอบตัวทั่วไป ได้แก่ ลักษณะของข้อเขียน วัฒนธรรม เหตุการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ
5. เหตุผลในการอ่านและวิธีการอ่าน ผู้อ่านแต่ละคนมีเหตุผลและความต้องการในการอ่านแตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อการเลือกวิธีการอ่าน ดังนั้นเมื่อต้องการอ่าน ผู้อ่านต้องทราบว่าจะตนเองกำลังอ่านอะไร อ่านไปเพื่ออะไร และจะเลือกวิธีอ่านอย่างไรให้เหมาะสม

สิริรัตน์ นิละคุปต์ (2536 : 15) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความเข้าใจในการอ่าน ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการเข้าใจเรื่องที่อ่านโดยจับใจความสำคัญ หรือแก่นสำคัญของเรื่องได้
2. ความสามารถในการเดาเหตุการณ์ หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในเรื่อง
3. ความสามารถในการหาจุดมุ่งหมายที่สำคัญของเนื้อเรื่องที่อ่านได้
4. ความสามารถในการลำดับความคิดให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป
5. ความสามารถที่จะค้นหาใจความสำคัญ หรือชี้ให้เห็นความคิดหลักได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่าน ได้แก่ สติปัญญา ประสบการณ์ เจตคติต่อเรื่องที่อ่าน การใช้กลวิธีการอ่าน จุดประสงค์ในการอ่าน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

3.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

การอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลายประการ เพื่อที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นความเข้าใจในการอ่านระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีผู้จำแนกความเข้าใจในการอ่านไว้หลายระดับแตกต่างกันไป ดังนี้

สมิท (Smith. 1969 : 14) แบ่งการอ่านออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร ในระดับนี้มักไม่ต้องใช้ทักษะการคิด เป็นการระลึกเอาจากความจำ
2. การตีความ ในระดับนี้ต้องใช้ทักษะการคิดประเภทต่าง ๆ เช่น การหาข้อมูลเสริมจากที่ไม่มีให้ตรงกับการสรุป การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์ เป็นต้น
3. การอ่านขั้นวิจารณ์ เป็นการประเมินค่า การตัดสินใจด้านคุณภาพ คุณค่า ความถูกต้องและความเป็นจริงของสิ่งที่อ่าน เป็นการอ่านที่ผู้อ่านมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งที่อ่านโดยใช้ประสบการณ์
4. การอ่านอย่างสร้างสรรค์ ระดับนี้ผู้อ่านจะคิดขยายความเกินออกไปจากเนื้อหาเพื่อให้ได้ความคิดใหม่

ดอลแมน และคนอื่น ๆ (Dallman and others. 1974 : 166) ได้

จำแนกการอ่านเพื่อ ความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง หมายถึงความเข้าใจเรื่องทีอ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ แปลความจากเรื่องทีอ่าน
3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า คือ ความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่อ่านมา โดยอาศัยความรู้ และประสบการณ์ของการอ่านพิจารณาตัดสินว่า ข้อสรุปของผู้เขียนนั้นถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

เรย์เกอร์ และเรย์เกอร์ (จิราภรณ์ จันทา. 2543 : 18 ; อ้างอิงจาก Raygor and Raygor. 1985. **Effective Reading.**) แบ่งความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับตัวอักษร คือ ความสามารถในการเข้าใจเรื่องของคำและความคิดของผู้เขียน
2. ความเข้าใจระดับตีความ คือ ผู้อ่านไม่เพียงแต่รู้สิ่งที่ผู้เขียนเท่านั้น แต่ยังสามารถ จับใจความสำคัญต่าง ๆ ได้ สามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวได้ สามารถเข้าใจลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลและความสามารถตีความข้อความทั่ว ๆ ไปได้
3. ความเข้าใจระดับนำไปใช้ คือ ผู้อ่านสามารถประเมินความคิดของผู้เขียนได้ ไม่ว่าผู้เขียนจะยอมรับหรือปฏิเสธความคิดนั้นก็ตามและผู้อ่านสามารถนำความคิดนั้นไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้

บุญเสริม กุทธาภิรมย์ (2518 : 33-34) จำแนกระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ คือ

1. การอ่านเอาเรื่อง เป็นระดับการอ่านหนังสือออก อ่านแล้วรู้ว่าเป็นเรื่องอะไรเกี่ยวกับใคร ผู้อ่านระดับนี้ใช้ความจำเป็นส่วนใหญ่

2. การอ่านระดับแปลความ ตีความ ขยายความ ในระดับนี้ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถ นอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ ต้องจำเรื่องแล้วสามารถแปลความขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงกว่าการอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ การอ่านระดับนี้ต้องใช้สติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง แปลความ ตีความ ขยายความ เป็นพื้นฐานเสียก่อน ต่อจากนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ประเมินค่า มาช่วยในการตัดสินใจในเรื่องราวที่ได้อ่านอีกต่อหนึ่ง

นพรัตน์ สรวายสุวรรณ (2527 : 123) อ้างถึงระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิด ซึ่งได้ คัดแปลงมาจาก Bloom's Taxonomy ซึ่งกล่าวถึงระดับต่าง ๆ ของความเข้าใจในการอ่านดังนี้

1. ระดับความจำ คือ การที่ผู้อ่านจำในสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวไว้ ซึ่งได้แก่ การจำ หรือการเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ คำสำคัญของเรื่อง คำสั่งหรือลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน

2. ระดับแปลความ คือการนำเอาข้อความหรือสิ่งที่เข้าไปแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดข้อความจากคำจำกัดความ หรือข้อความจากการนำใจความสำคัญของเรื่องไปแปลเป็นรูปแผนที่ แผนภูมิ เป็นต้น

3. ระดับการตีความ คือ การอ่านที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ เช่น เมื่อได้เหตุผลแล้วสามารถหาผลได้ สามารถทำนายเหตุการณ์ต่อไปได้ จับใจความของเรื่องได้ หรือสรุปความจากสิ่งที่กล่าวโดยทั่ว ๆ ไป และสามารถมองเห็นภาพพจน์ในสิ่งที่อ่านได้

4. ระดับการประยุกต์ใช้ เป็นการเข้าใจหรือมองเห็นหลักการแล้วนำไปประยุกต์ใช้จนประสบความสำเร็จได้

5. ระดับการวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการอ่าน แยกแยะส่วนประกอบย่อย ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นส่วนใหญ่ได้ เช่น การวิเคราะห์ การโฆษณาชวนเชื่อ แยกแยะบทประพันธ์ ตรวจสอบการให้เหตุผลผิด ๆ และการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่อ่านได้

6. ระดับการสังเคราะห์ คือ การนำเอาความคิดเห็นที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกัน แล้วจัดเรียบเรียงใหม่ได้

7. ระดับการประเมินผล คือ ความสามารถในการวางแผนและตัดสินใจที่อ่าน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้เป็นบรรทัดฐาน เช่น เรื่องราวที่อ่านมีอะไรบ้างที่เป็นจริง อะไรบ้างที่เป็นจินตนาการ อะไรบ้างที่เป็นความคิดเห็น และอะไรบ้างที่เป็นความเชื่อของเรื่องที่อ่าน เป็นต้น

จากการแบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านข้างต้น พบว่าเริ่มจากง่ายไปยาก คือ เริ่มจากความเข้าใจความหมาย ตามตัวอักษรในบทที่อ่านแล้วใช้ความคิดแยกแยะ ตีความหมายให้เข้าใจตรงความคิดของผู้เขียน จนถึงความเข้าใจในระดับสูง คือ การใช้วิจารณ์ไตร่ตรองด้วยเหตุผลด้วยผล ประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ และนำคุณค่าที่ได้รับไปสร้างสรรค์ต่อไป

3.5 กระบวนการเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน

วาสนา ไตรวัฒน์ธงไชย (2543 : 16) ได้กล่าวถึง การอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นกระบวนการของการใช้ความรู้เดิม ทักษะ ทักษะ ความสนใจ ความคาดหวัง ทักษะของผู้อ่านและสาร ที่ผู้เขียนส่งมา ในการตีความให้ความหมายที่ผู้เขียนตั้งใจสื่อความหมายอย่างแท้จริง ความเข้าใจ ในการอ่านจึงเกิดในรูปของกระบวนการ 5 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการทำความเข้าใจระดับหน่วยความคิด (Micro processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจลำดับแรกๆ ที่ผู้อ่านจะอ่านเฉพาะคำที่สำคัญโดยไม่คำนึงถึงความหมายของคำ แต่จะทำความเข้าใจจากรูปและประโยคเป็นตัวกำหนดความหมายของข้อความทั้งหมด กระบวนการนี้จึงประกอบด้วย

1.1 การอ่านโดยการจัดคำเป็นกลุ่มให้เกิดหน่วยโครงสร้างที่มีความหมาย (Chunking)

1.2 การเลือกใจความสำคัญของประโยค (Micro selection)

2. กระบวนการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ (Integrative processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวลี อนุประโยคและประโยคต่าง ๆ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถเข้าใจคำสรรพนามที่อ้างถึงในประโยคต่าง ๆ และสามารถตีความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้เขียนอธิบายไว้ กระบวนการนี้ประกอบด้วย

2.1 ความเข้าใจในคำสรรพนาม (Understanding anaphora) เช่น เขา เจ้าหล่อน มัน ฯลฯ เป็นคำซึ่งใช้แทนคำที่กล่าวมาแล้ว

2.2 ความเข้าใจคำเชื่อม (Understanding connectives) ที่ใช้ในการเชื่อมประโยค ต่าง ๆ เช่น เพราะว่า ดังนั้น จึง ฯลฯ

2.3 ความสามารถในการอนุมานความ (Slot filling inferences) โดยอาศัยความรู้เดิม เช่น สรุปลิงที่ขาดหายไปจากสิ่งที่มีอยู่

3. กระบวนการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม (Macro processes) เป็นกระบวนการอ่านความเข้าใจในเรื่องรูปแบบโครงสร้างของข้อเขียน ใจความหลักในข้อเขียนที่เรียบเรียงอย่างมี หลักเกณฑ์ สามารถย่อเรื่องราวที่อ่านได้ กระบวนการนี้ประกอบด้วย

3.1 วิธีการเขียนเรียบเรียงเรื่องราวที่ผู้เขียนใช้เขียน (Organizing) แบ่งออกเป็นสองรูปแบบ คือ

3.1.1 รูปแบบของข้อเขียนประเภทนิทาน

3.1.2 รูปแบบของข้อเขียนประเภทให้ความรู้ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภทคือ ข้อเขียนเชิงบรรยาย ข้อเขียนชนิดให้รายละเอียด ข้อเขียนเชิงเหตุผล ข้อเขียนเชิงปัญหาและแก้ไข และ ข้อเขียนเปรียบเทียบ

3.2 การสรุปความจากเรื่องที่อ่าน (Summarizing) ดังนั้นผู้เขียนจึงจะต้องมีความรู้ในการเลือกใจความสำคัญของเรื่อง มีการตัดคำที่ไม่จำเป็นออก สร้างประโยคใจความหลักขึ้นมาใหม่ แม้ว่าใจความสำคัญนั้นจะไม่ได้กล่าวไว้ในเนื้อเรื่องที่อ่านก็ตาม และสามารถใช้คำง่าย ๆ มาแทน คำเฉพาะได้

4. กระบวนการทำความเข้าใจการขยายความคิด (Elaborative processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจที่ผู้อ่านอนุมานความ เดาความ สร้างจินตภาพ มีความรู้ลึกตอบสนองเรื่องที่อ่านในทางที่ดี มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินเรื่องที่อ่าน มีการบูรณาการความรู้ เดิมกับเรื่องที่อ่าน โดยที่ ผู้เขียนไม่ได้เขียนบ่งไว้ในข้อเขียน กระบวนการนี้ประกอบด้วย

4.1 การคาดคะเนเรื่องราวล่วงหน้า (Making prediction)

4.2 การบูรณาการความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่แล้วกับความรู้ใหม่ (Prior knowledge integration) ช่วยในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

4.3 การสร้างจินตภาพในการอ่าน (Mental imagery) ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่กำลังอ่านอยู่ และเข้าใจเรื่องที่กำลังอ่านได้ดียิ่งขึ้น

4.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินคุณค่าในเรื่องที่อ่าน (Higher level thinking process) แล้วนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.5 ความรู้สึกตอบสนองด้านอารมณ์ต่อเรื่องที่อ่าน (Affective responses) เช่น ในทางที่ดี อาจมีการเลียนแบบตัวละครที่ประทับใจ เป็นต้น

5. กระบวนการทำความเข้าใจการควบคุมและกำกับวิธีการเรียนรู้ของตน (Meta cognitive processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจที่ผู้อ่านมีสติสัมปชัญญะ เกิดความตระหนักในความรู้ ความเข้าใจที่ตนเองได้รับจากการอ่านว่าความเข้าใจที่เกิดขึ้นนั้นตนเองได้

บรรลุถึงจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ กระบวนการนี้จึงเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อควบคุมความเข้าใจของผู้อ่าน กระบวนการนี้ประกอบด้วย

5.1 การตรวจสอบความเข้าใจของผู้อ่าน (Comprehension monitoring) ว่าเข้าใจ บทอ่านหรือไม่ จะแก้ไขอย่างไรถ้าไม่เข้าใจ

5.2 วิธีการศึกษาหาความรู้ (Study skills) ซึ่งผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่าน

5.3 ยุทธวิธีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการอ่าน (Adjusting strategies)

กล่าวได้ว่ากระบวนการทั้ง 5 คือกระบวนการที่ผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่านให้เข้าใจบทอ่าน เมื่อเริ่มอ่านผู้อ่านจะอ่านโดย การจับกลุ่มคำที่มีความหมายเป็นกลุ่ม ๆ แล้วก็จะเลือกจำข้อมูลที่มีความสำคัญในแต่ละประโยค ผู้อ่านจะทำการอนุมานความจากประโยคชนิดต่าง ๆ โดยใช้ความรู้ด้านไวยากรณ์ในเรื่องของคำเชื่อม คำสรรพนาม เลือกลักษณะสำคัญ เชื่อมโยงบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน อนุมานความที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ได้ และเมื่อการอ่านล้นเหลือไม่สามารถเข้าใจบทอ่านได้ ผู้อ่านสามารถปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการอ่านโดยนำกระบวนการความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในการทำความเข้าใจได้

กระบวนการอ่านทั้ง 5 นี้จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในสมอง ขณะที่ทำการอ่านแต่ละกระบวนการจะมีผลซึ่งกันและกันเช่น เมื่อผู้อ่านอ่านเข้าใจแล้วสมองก็จะเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ จะทำการย่อเรื่องเพื่อสะดวกในการจำเรื่องราว เป็นต้น

3.6 หลักการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ระบุสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เกี่ยวกับการอ่าน ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3)

1. สามารถอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ และอ่านได้เร็วยิ่งขึ้น เข้าใจวงคำศัพท์กว้างขึ้น เข้าใจสำนวนและโวหาร การบรรยาย การพรรณนา อธิบาย อุปมา และสาธก สามารถใช้บริบท การอ่านสร้างความรู้เข้าใจในการอ่าน และใช้แหล่งความรู้พัฒนาประสบการณ์ และความรู้ กว้างขวางขึ้น นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาสร้างวิสัยทัศน์ ในการดำเนินชีวิต

2. สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เรื่องที่อ่านประเมินค่าทั้งข้อดีและข้อด้อย อย่างมีเหตุผล โดยใช้แผนภาพความคิด และกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างหลากหลาย พัฒนาการ

อ่าน สามารถเล่าเรื่อง ย่อเรื่อง ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และใช้การอ่านในการตรวจสอบความรู้

3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียง ตามลักษณะคำประพันธ์ที่หลากหลาย และวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษา เนื้อหา และสังคม จำบทประพันธ์ที่มีคุณค่านำไปใช้อ้างอิงได้ เลือกอ่านหนังสือ และสื่อสารสนเทศ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาตนด้านความรู้ และการทำงาน มีมารยาทในการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน

นักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ดังนี้ ประเทิน มหาจันทร์ (2530 : 200 – 201) กล่าวถึง การอ่านเพื่อความเข้าใจพร้อม ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ สรุปความได้ดังนี้

การอ่าน คือ การทำความเข้าใจ ถ้าผู้อ่านปราศจากความเข้าใจในเรื่องที่อ่านให้ตรงความหมายของตัวอักษรนั้น ถือว่าไม่ใช่การอ่านที่แท้จริง ความเข้าใจในการอ่านโดยทั่วไปถือว่าการอ่าน คือ การสะกดคำที่เป็นตัวอักษรออกมาเป็นคำพูด ความเข้าใจเช่นนี้จัดว่ายังไม่ถูกต้อง ตามนัยของการอ่านในโรงเรียน จุดประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้ทักษะอ่านก็คือ ให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ถูกต้องตรงกับจุดประสงค์ของผู้เขียน การอ่านเพื่อความเข้าใจจัดเป็นทักษะหนึ่งของทักษะทางภาษา ซึ่งประกอบไปด้วย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การจัดการเรียนรู้ทักษะอ่านให้ได้ผลนั้น ครูจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีฝึกหัด และวิธีสร้างทักษะความเข้าใจในการอ่านให้แก่แก่นักเรียน ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งคำถาม การใช้หนังสือแบบฝึกหัด การใช้หนังสือคู่มือ การสร้างแบบฝึกการอ่านโดยเฉพาะ ตลอดจนการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากนี้การตั้งคำถามของครูจะช่วยสร้างทักษะในการทำความเข้าใจในการอ่านให้แก่แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี คำถามของครูนอกจากจะช่วยให้นักเรียนสามารถนำเอาประสบการณ์เดิมมาใช้ในการทำความเข้าใจเรื่องราวแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวความคิด และปรับความมุ่งหมายของการอ่านให้เหมาะสมกับความต้องการในการอ่านด้วยการที่ครูจะจัดการเรียนรู้ทักษะอ่านเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจได้นั้น สิ่งหนึ่งที่ครูควรรู้ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว และไม่ควรละเลยนั่นคือทักษะแห่งการเข้าใจ

ประเทิน มหาจันทร์ (2530 : 201) ได้กล่าวถึงทักษะแห่งการเข้าใจไว้ดังนี้

ในการอ่านโดยทั่ว ๆ ไปนั้น ประกอบด้วยทักษะหลายอย่าง เช่น ทักษะในการจดจำคำ ทักษะในการเข้าใจความหมายของคำ ทักษะในการอ่านออกเสียง ทักษะในการวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น โดยเหตุที่ทักษะต่าง ๆ ในการอ่านมีอยู่หลายด้าน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูผู้จัดการเรียนรู้อาจต้องรวมเอาทักษะเหล่านี้เข้าไว้ให้เป็นหมวดหมู่ แล้วจัดการเรียนรู้แต่ทักษะที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญ สำหรับทักษะแห่งการเข้าใจนั้น จัดว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่านของนักเรียน

เพราะการอ่านของนักเรียนทุกระดับชั้นต้องประกอบด้วยความเข้าใจเป็นสำคัญ ความเข้าใจในการอ่านประกอบด้วยความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ความสามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์แนวคิด 2) ความสามารถในการกำหนดความมุ่งหมายของการอ่าน 3) ความสามารถที่จะนำความรู้เก่า ๆ มาทำความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้

มานิตย์ บุญประเสริฐ (2536 : 41) ได้กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ ดังนี้ การอ่านเพื่อความเข้าใจมีขั้นตอนการอ่าน และแต่ละขั้นตอนก็มีวัตถุประสงค์ต่างกัน ดังนี้

1. การอ่านเพื่อตอบคำถาม ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร หรือทำไม การตั้งคำถามเหล่านี้จะช่วยให้จับประเด็นในการอ่านง่ายขึ้น

2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ คือ จับประเด็นว่าผู้เขียนต้องการที่จะเสนอข้อคิดเห็นอะไร การหาประเด็นสำคัญขึ้นอยู่กับลักษณะ และความยาวของย่อหน้าแต่ละเรื่องด้วย ตามปกติแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญที่สุดอยู่หนึ่งใจความ ในบางครั้งผู้เขียนจะมีประโยคใดประโยคหนึ่งเป็นใจความสำคัญ ประโยคอื่น ๆ เป็นรายละเอียดประกอบ หรือย่อหน้าที่เป็นพรรณนาโวหาร ผู้อ่านจะต้องสรุปประเด็นสำคัญเอง

3. การอ่านรายละเอียดสำคัญ การอ่านเพื่อเข้าใจรายละเอียดที่สำคัญเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการอ่านเพื่อการศึกษา การเก็บรายละเอียดที่สำคัญก็อาจคล้ายกับทักษะการฟังที่ต้องสังเกตข้อความนำบางอย่างหรือลักษณะของคำที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่มาตามนั้นเป็นรายละเอียด

ถ้าผู้อ่านรู้จักตั้งจุดประสงค์ในการอ่านทุกครั้งที่ย่าน และดำเนินการอ่านตามขั้นตอนก็จะสามารถ ทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน สามารถอ่านสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

ดอว์สัน (Dowson. 1959 : 177) ได้ให้แนวในการฝึกให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่ย่านไว้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจคำ กลุ่มคำ ประโยค และข้อความสั้น ๆ
2. ฝึกให้นักเรียนสามารถจับความคิดสำคัญได้ โดยการตั้งคำถามให้นักเรียนคิดถึงเรื่องที่ย่านไปแล้วทั้งหมด เช่น เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร สอนว่าอย่างไร
3. ฝึกให้อ่านเพื่อคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป หรือแก้ปัญหาโดยการเล่าเรื่องแล้วทิ้งท้ายให้นักเรียนทายต่อไปว่าจะเป็นอย่างไร หรือดำเนินเรื่องให้ถึงจุด ๆ หนึ่ง แล้วให้นักเรียนคิดวิพากษ์วิจารณ์ หรือแก้ปัญหาเองจะช่วยให้จับใจความได้ดี
4. ฝึกให้อ่านโดยกำหนดให้ว่า ต้องการให้รู้เรื่องอะไรบ้าง
5. ฝึกให้อ่านเพื่อให้มีจินตนาการเพิ่มขึ้น โดยให้ดูภาพหรือสิ่งอื่นที่ผ่านประสาท

ทั้งห้า

6. ฝึกให้อ่านเพื่อให้ทราบการจัดระเบียบ หรือแนวการจัดลำดับความของผู้เรียน
7. ฝึกให้อ่านเพื่อสังเกตรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกัน โดยกำหนดให้อ่าน และ

วิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่อ่าน

รัสเซล (Russell. 1961 : 198-199) แนะนำวิธีการฝึกอ่านเพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องไว้ ดังนี้

1. ให้นักเรียนหาข้อความหรือประโยคที่เป็นใจความสำคัญของย่อหน้านั้น
2. ให้เลือกคำบอกลำดับเหตุการณ์ตามที่เกิดขึ้น
3. กำหนดแนวทางที่ต้องการให้แก่ก่อนนักเรียนก่อนที่จะให้นักเรียนอ่าน
4. รวบรวมความคิดจากเรื่องที่อ่านแล้วเขียนบันทึกหรืออธิบาย

วาสนา ไตรวัฒน์ชงไชย (2543 : 17) กล่าวถึง การสอนให้นักเรียนรู้จักอ่านเพื่อความเข้าใจ นั้นควรคำนึงถึงหลัก 5 ประการ คือ

1. การฝึกให้นักเรียนรู้จักทำนายสิ่งที่อ่านล่วงหน้าว่า สิ่งที่จะพบในการอ่านต่อไป น่าจะเป็นอย่างไร
2. การฝึกวางขอบเขตจากเนื้อหาเพื่อจะหาข้อมูลมาพิสูจน์สิ่งที่ตนทำนายไว้
3. การฝึกนำความรู้ที่ได้มาจัดเป็นระบบระเบียบด้วยความเข้าใจของตนเอง
4. การฝึกพิจารณา ว่าสิ่งใดมีความสำคัญควรจดจำบ้าง
5. การฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินผลสิ่งที่อ่านว่า เป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของผู้เขียนและมีความเชื่อถือได้หรือไม่

สรุปวิธีการอ่านเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจนั้น มีแนวทาง ดังนี้

1. ก่อนอ่านเรื่องใด ๆ ต้องฝึกให้นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายการอ่านของตนเสียก่อน
2. ฝึกตั้งคำถามในการอ่าน เช่น ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม
3. ฝึกเรียงลำดับเหตุการณ์ตามที่เกิดขึ้นจากเรื่องที่อ่าน ให้คิดตามและโยงประสบการณ์เดิมเข้าช่วยในการอ่าน
4. ฝึกให้ค้นหาใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า
5. อ่านแล้วให้จดบันทึกหรือสรุปเรื่องย่อ
6. ฝึกให้รู้จักแยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยการอภิปรายหรือตอบคำถาม

3.7 การเลือกเรื่องในการจัดการเรียนรู้ทักษะอ่านเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน

การจัดการเรียนรู้ทักษะอ่านเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจนั้น ควรนำเรื่องซึ่งต่างจากบทเรียนมาให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน โดยคำนึงถึงความยากง่าย เหมาะกับวัย ตลอดจนคำนึงถึงพัฒนาการการอ่านของนักเรียนด้วย

ฉวีลักษณ์ บุญยกาญจน์ (2524 : 54) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงของวัยไว้ ดังนี้

เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เด็กจะยิ่งชอบเรื่องการผจญภัย โดยเฉพาะเด็กชายชอบเรื่องจริงที่เกี่ยวกับสัตว์ ส่วนเด็กหญิงชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตที่บ้าน เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในบ้าน และสนใจเรื่องรักเร็วกว่าเด็กชาย เด็กชายอายุ 9 - 10 - 11 ปี ชอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผจญภัย ตื่นเต้น ลึกลับ เรื่องจริง เรื่องพิศวง ชีวิตเด็ก ธรรมชาติ และชีวิตของสัตว์ ความมีน้ำใจ นักกีฬา ความกล้าหาญ การกีฬา เครื่องบิน และประดิษฐ์กรรมต่าง ๆ เด็กชายอายุ 12 - 13 ปี ความสนใจในประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ และหนังสือที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และสังคม เด็กหญิงและเด็กชายต่างชอบอ่านเรื่องที่เขียนคิดไปจากความจริง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอดิเรก เด็กชายอายุ 9 - 13 ปี ชอบเรื่องการผจญภัย วีรบุรุษ เรื่องที่ลดความนิยมคือ เรื่องเทวดานางฟ้า นิทานที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ๆ กัน เรื่อย ๆ เด็กชายอายุ 15 ปี สนใจที่จะอ่านหนังสือเรียงร้อยที่ยาวขึ้น หนังสือที่เกี่ยวกับกีฬาและการแข่งขัน ตำนานหรือเรื่องยาว รายละเอียดเกี่ยวกับอภินิหารวิเศษ โลกไซเบอร์ ผจญภัย งานอดิเรกต่าง ๆ นิยายลึกลับ

นอกจากการเลือกเรื่องที่น่าสนใจใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ทักษะอ่าน จะยึดหลักดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต้องคำนึงถึงว่า เป็นเรื่องที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนได้ด้วย

คาร์ลเซน (Carlsen. 1967 : 25-30) แบ่งความสนใจในการอ่านหนังสือของวัยรุ่นไว้ว่า เนื้อหาสาระที่วัยรุ่นแสวงหาจากหนังสือ ตามปกติจะเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของช่วงอายุ 3 ช่วง คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 11-14 ปี) เด็กมีความสนใจหนังสือเกี่ยวกับสัตว์ การผจญภัย เรื่องลึกลับ เรื่องที่เหนือธรรมชาติ กีฬา โลกรอบ ๆ ตัว บ้านและชีวิตครอบครัว วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และเรื่องตลก
2. วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 15-16 ปี) เด็กจะมีความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผจญภัย สงคราม ประวัติศาสตร์ เรื่องลึกลับ ชีวิตของเด็กวัยรุ่น
3. วัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 16-18 ปี) เด็กมีความสนใจหนังสือเกี่ยวกับประวัติบุคคลสำคัญ สังคม ประสบการณ์ที่เหนือความจริง

สรุปการเลือกเรื่องที่ตรงกับความสนใจมาให้นักเรียนอ่าน จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง
ที่อ่านและจะพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.8 การประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน

การพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่าน จำเป็นต้องทราบถึงระดับความเข้าใจในการอ่าน
ของผู้อ่านก่อน ดังนั้นการวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการวัด
และประเมินผลที่เป็นระบบจะช่วยให้ทราบถึงระดับความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนแต่ละคน
เพื่อให้ผู้สอนสามารถวางแผนทางการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจให้เป็นอย่างดี
มีประสิทธิภาพ ได้มีผู้อธิบายถึงการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านในด้านต่าง ๆ ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2534 : 9-10) เสนอว่า ครูจะตรวจสอบความเข้าใจในการ
อ่านของ นักเรียนได้หลายทาง ดังนี้

1. ให้ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
 - 1.1 ตอบคำถามจากข้อเท็จจริงของท้องเรื่อง
 - 1.2 ตอบคำถามโดยการวิเคราะห์หาเหตุผลของเรื่อง
 - 1.3 ตอบคำถามจากการสรุปเรื่อง หรือวิจารณ์ ไตร่ตรอง
2. เล่าเรื่องและสรุปเรื่องที่อ่านได้อย่างดี
3. ประเมินและเลือกแบบจากตัวละคร ให้เหตุผลประกอบการเลือกหรือไม่เลือก
4. แสดงประกอบนิทาน แสดงทำใบประกอบประโยค วลี หรือคำศัพท์ได้
5. หาความสัมพันธ์ของคำ เช่น กระต่าย – กระโดด, เต่า
6. หาคำตรงข้ามเชิงความหมาย เช่น หิว – อิ่ม, ยิ้ม – บึ้ง
7. อธิบายคำถาม คำพังเพย แล้วแต่งนิทานประกอบ
8. ต่อนิทานที่เล่าไม่จบอย่างมีความต่อเนื่องและสมเหตุสมผล
9. สรุป ตั้งชื่อเรื่องได้ครอบคลุมเนื้อเรื่อง พร้อมอธิบาย
10. ปฏิบัติตามขั้นตอนการประกอบอาหาร ประดิษฐ์หรือดำเนินการทดลองทาง
วิทยาศาสตร์
11. นำความเข้าใจจากสิ่งที่อ่านมาใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มเกี่ยวกับ
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ
12. วิจารณ์ ให้ข้อคิดและเสนอแนะแก้ไข เติงยอมรับไม่ยอมรับโต้แย้งด้วยเหตุผล
ของตน

เดือนใจ ต้นงามตรง (2536 : 37-40) ให้ข้อเสนอแนะในการเขียนข้อสอบหรือ
คำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. คำถามควรจะเรียงตามลำดับที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ไม่ควรจะกระโดดข้ามไปมาทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้สอบ

2. คำถามใจความหลัก นิยมเอาขึ้นก่อนคำถามชนิดอื่น

3. ควรเลือกถามใจความสำคัญเท่านั้น

4. ตรวจสอบคำถามให้แน่ใจว่ามีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว

5. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่กว้างเกินไปจนทำให้มีหลายคำตอบ ถ้าต้องการสร้างคำถามที่ผู้อ่านคิดได้หลายทาง ต้องแน่ใจว่าคำถามนั้นดีพอที่จะมีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว

6. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ผู้อ่านตอบได้โดยไม่ต้องอ่านข้อความในเนื้อเรื่อง เช่น ข้อความที่เกี่ยวกับความเป็นจริงที่รู้จักกันทั่วไป ข้อความเกี่ยวกับหลักทางวิชาการหรือประสบการณ์ของผู้สอบแต่อย่างไรก็ตามคำถามชนิดนี้ใช้ได้ผลกับการวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์

7. ถ้าจะสร้างคำถามทดสอบความเข้าใจในการอ่านโดยควบคู่กันไปกับการใช้รูปภาพ ต้องพยายามเน้นความสามารถในการอ่านโดยใช้รูปภาพเป็นส่วนประกอบ ไม่ควรให้ผู้สอบดูรูปภาพแล้วตอบคำถามได้เลยโดยไม่ต้องอาศัยการอ่าน

8. คำถามควรสั้นและง่าย ไม่ควรใส่ข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องลงไป

9. ไม่ควรใช้ไวยากรณ์ที่ซับซ้อนในตัวคำถาม จะเป็นเหตุให้ผู้สอบทำข้อสอบไม่ได้ทั้ง ๆ ที่อ่านเนื้อเรื่องเข้าใจ

10. พยายามหลีกเลี่ยงการตั้งคำถามในรูปปฏิเสธ ถ้าจำเป็นจริง ๆ ให้ขีดเส้นใต้คำว่า “ไม่” ให้ชัดเจน

11. ถ้าต้องการให้ข้อสอบชัดเจนและประหยัดเวลาในการอ่านคำถาม ควรขึ้นต้นด้วยคำถาม ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม ซึ่งง่ายกว่าการตั้งคำถามนำแล้วให้เติมเนื้อความลงไป

แฮริส (Harris. 1969 : 59-60) สรุปว่า การทดสอบความเข้าใจในการอ่าน ควรให้ครอบคลุมความสามารถในการอ่าน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านภาษาและสัญลักษณ์ คือ ความสามารถในการเข้าใจความหมายส่วนใหญ่ของคำที่ปรากฏในบทอ่าน รู้จักการเดา ความหมายของคำศัพท์จากบริบท เข้าใจระบบคำและโครงสร้างประโยค เข้าใจข้อความยาว ๆ และเข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษาเช่น เครื่องหมายต่าง ๆ การย่อหน้า เป็นต้น

2. ด้านความคิด คือ ความสามารถระบุจุดประสงค์ของผู้เขียน ความคิดสำคัญของข้อความที่อ่าน สามารถเข้าใจความคิดย่อยที่มาสสนับสนุน สามารถสรุปและอนุมานความจากสิ่งที่อ่านได้

3. ด้านอารมณ์และลีลาของเนื้อหาที่อ่าน คือ สามารถบอกถึงทัศนคติของผู้เขียนต่อเรื่องทีอ่านและต่อผู้อ่านได้ เข้าใจอารมณ์ของเรื่อง สามารถระบุวิธี และแนวการเขียนของผู้เขียน ฮาฟเนอร์ และจอลลี (Hafner and Jolly. 1972 : 147) ได้สรุปการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านให้ดูจากความสามารถต่อไปนี้

1. ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ จากเรื่องทีอ่านได้
 2. เข้าใจคำชี้แจง สามารถปฏิบัติตามคำชี้แจงหรือคำแนะนำที่เขียนอธิบายไว้ได้ถูกต้อง
 3. จดจำและสามารถบรรยายสิ่งที่ได้อ่านเป็นคำพูดของตัวเองได้
 4. ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวทีอ่านได้ถูกต้อง
 5. แยกได้ว่ารายละเอียดตอนไหนสำคัญ ตอนไหนไม่สำคัญ
 6. บอกได้ว่าตัวอย่างหรือคำอธิบายประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อความสำคัญตอนไหน อย่างไร
 7. บอกได้ว่าประโยคไหนเป็นประโยคแสดงเนื้อหาความสำคัญหรือใจความสำคัญของเรื่องราวทีอ่าน
 8. บอกได้ว่าเนื้อหาของสิ่งที่อ่าน มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทความอื่น ๆ ทีเกี่ยวข้องอย่างไร
 9. แสดงข้อสรุปของบทความทีอ่านได้อย่างถูกต้อง
 10. บอกได้ว่าในการเขียนบทความทีอ่านนั้น ผู้เขียนยึดแนวอะไรในการจัดเรียบเรียง เช่น เวลา สถานที่ หรือสาเหตุและผล เป็นต้น
 11. บอกได้ว่าอะไร คือ ความหมายที่ซ่อนเร้นทีไม่ได้แสดงไว้ในบทอ่าน
 12. บอกได้ว่าเรื่องทีอ่านมีแนวการดำเนินเรื่องหรือให้อารมณ์อย่างไร
 13. บอกวัตถุประสงค์ในการเขียนซึ่งผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้ตรง ๆ ได้
 14. บอกได้ว่าตอนใดผู้เขียนใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบอย่างไร มีความหมายอย่างไร
- ฟินอคเชียโร และซาโกะ (Finocchiaro and Sako. 1983 : 109)

อธิบายถึงแบบทดสอบ ทีใช้ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ

1. แบบทดสอบอัตรนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่องทีอ่านโดยเขียนคำตอบเป็นประโยคหรือข้อความยาว ๆ
2. แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบ แบบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ เป็นต้น

3. แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ให้เติม หรือ ต่อ ให้สมบูรณ์ให้คะแนนโดยผู้สอน หรือผู้ทดสอบที่มีความสามารถในการประเมินผล ลักษณะของ แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านที่นิยมใช้ คือ แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ ซึ่งมีผู้ให้ข้อคิดเห็นสนับสนุนข้อดีของแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดนี้ คือ

เมตเซน (Medsen. 1983 : 91) สรุปถึง ข้อดีของแบบทดสอบชนิดนี้ว่า เป็นแบบทดสอบที่ง่ายต่อการให้คะแนน เพราะมีคำตอบที่แน่นอนและสามารถประเมินผลผู้เรียนได้ทุกระดับ

สรุปการประเมินความเข้าใจในการอ่านทำได้หลายวิธี ผู้ประเมินต้องเลือกลักษณะของการประเมินให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้การประเมิน ได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมาย และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินความเข้าใจในการอ่านโดยใช้แบบทดสอบปรนัย (อยู่ในภาคผนวก ข) วัดความสามารถต่อไปนี้

1. การจับใจความสำคัญ หมายถึงความสามารถในการตอบคำถามเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องของใคร เกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร สรุปใจความสำคัญของเรื่อง สรุปสาระสำคัญของเรื่อง

2. การแปลความ หมายถึงความสามารถในการแปลความหมายของคำ สำนวน และข้อความต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน โดยแปลตามลักษณะและนัยของเรื่องเป็นความหมายที่ถูกต้อง และใช้ได้ดีกับเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ

3. การตีความ หมายถึง ความสามารถเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้อย่างชัดเจนหรือมีความหมายโดยนัยออกมาเป็นความคิดของตนเองได้ โดยสังเกตบริบท น้ำเสียง เจตนา อารมณ์

4. การขยายความ หมายถึงความสามารถในการขยายเรื่องหรือเหตุการณ์ตามนัยของเรื่อง โดยการยกตัวอย่างประกอบ หรือ อ้างอิง เปรียบเทียบ เนื้อความให้กว้างออกไป

5. การวิเคราะห์ความ หมายถึง ความสามารถในการรู้จักแยกแยะข้อเท็จจริง การแสดง

ความรู้สึกรู้สึก ข้อคิดเห็น ของผู้แต่งโดยมีเหตุผลประกอบ

3.9 เกณฑ์การวัดระดับความเข้าใจในการอ่าน

การวัดระดับความเข้าใจในการอ่านจากแบบทดสอบ มีผู้ให้เกณฑ์การวัดความเข้าใจในการอ่านนี้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

เบตส์ (Betts. 1957 : 321) กำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับความเข้าใจในการอ่านจาก ผลการทดสอบ ดังนี้

1. ระดับการอ่านอิสระ ผู้เรียนอ่านเองให้เข้าใจเนื้อหาส่วนใหญ่ที่อ่าน ผู้เรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 90 ขึ้นไป

2. ระดับการอ่านตามที่จัดการเรียนรู้ ผู้เรียนอ่านเองแต่ครูอธิบายข้อความบางตอนให้ ผู้เรียนฟัง ระดับนี้ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียนอ่านเอง ผู้เรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 75 ขึ้นไป

3. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ ผู้เรียนอ่านข้อความด้วยความยากลำบาก ต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 50 หรือต่ำกว่า

จิราภรณ์ จันทา (2543 : 20) ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับความสามารถด้านการอ่านไว้ดังนี้

1. ระดับการอ่านอิสระ ผู้อ่านต้องได้คะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

2. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ ผู้อ่านต้องได้คะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75

3. ระดับการอ่านด้วยการฟังอย่างเข้าใจ ผู้อ่านได้คะแนนจากการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านให้ฟังร้อยละ 75

นอกจากนี้แล้ว กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดระดับผลการเรียนจากคะแนนในการทดสอบไว้ในแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

ระดับผลการเรียน ร้อยละ	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็น
4	ผลการเรียนดีเยี่ยม	80 - 100
3.5	ผลการเรียนดีมาก	75 - 79
3	ผลการเรียนดี	70 - 74
2.5	ผลการเรียนค่อนข้างดี	65 - 69
2	ผลการเรียนน่าพอใจ	60 - 64
1.5	ผลการเรียนพอใช้	55 - 59
1	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	50 - 54

0

ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

0 - 49

จากเกณฑ์ในการวัดระดับความเข้าใจในการอ่านที่ยกมาข้างต้น เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้ว ถ้าผู้อ่านได้คะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม จัดว่าเป็นระดับที่น่าพอใจมากดังเช่น ที่กำหนดไว้ในระดับการอ่านตามที่จัดการเรียนรู้ คือทั้ง เบทส์ จอห์นสัน และเครส รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ ว่าช่วงคะแนนร้อยละ 75 เป็นเกณฑ์ในการวัดผลระดับผลการเรียนดีมาก

4. เจตคติต่อวิชาภาษาไทย

4.1 ความหมายของเจตคติ

เจตคติ (Attitude) เป็นคำศัพท์ที่กระทรวงศึกษาธิการ เดิม ใช้คำว่า ทศนคติ ต่อมา คณะกรรมการการบัญญัติศัพท์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถาน ให้ใช้คำว่า เจตคติ นักจิตวิทยาการศึกษา เชื่อว่าเจตคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทางการศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2546 : 321) ให้ ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้

แอลพอร์ต (Allport. 1969 : 798) ให้ความหมายว่าเจตคติ หมายถึง สภาพ ความพร้อมทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาพความพร้อมนี้จะเป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิบัติการของบุคคล สิ่งของหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

กู๊ด (Good. 1973 : 49) ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติหมายถึง ความเอนเอียงหรือความชอบของบุคคลที่แสดงผลเฉพาะไปสู่วัตถุ สิ่งของสถานการณ์หรือคุณค่า ตามปกติ จะประกอบไปด้วยความรู้สึกและอารมณ์

อนาสตาซี (Anastasi. 1976 : 453) ให้ความหมายเจตคติโดยสรุปว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี สถาบันต่าง ๆ ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง

พรณี ช.เจนจิต (2528 : 258) ให้ความหมาย เจตคติว่า “เจตคติเป็นเรื่องของ ความรู้สึกทั้งที่พอใจ และไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคน สนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกัน”

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2527 : 221) กล่าวว่า “เจตคติเป็นกิริยาท่าที่รวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจ ซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ เช่น ต่อวัตถุ สิ่งของ และสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม โดยแสดงออกมาในทางสนับสนุน ซึ่งมีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้าหรือในทางต่อต้าน ซึ่งมีความรู้สึกไม่เห็นดีไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น”

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 231) กล่าวว่า “เจตคติ หมายถึง ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป”

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 108) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง การเตรียมพร้อมแห่งสภาพจิตใจของบุคคลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เจตคติเป็นอารมณ์ที่มีอยู่ในทุกผู้ทุกคน แต่อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน เจตคติเป็นสิ่งที่ผลักดันบุคคลให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน อยู่ในลักษณะที่พึงพอใจก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทย หมายถึง คະแนนความรู้ ความรู้สึก ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติในด้านดีและไม่ดี ของนักเรียนที่มีต่อวิชาภาษาไทย ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถาม วัด เจตคติต่อวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.2 ลักษณะและประเภทของเจตคติ

เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ดังนั้นจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (ทวีศักดิ์ บุญทน. 2534 : 35 ; อ้างอิงจาก กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์.

2524. จิตวิทยาการศึกษา. หน้า 240)

ซูชีพ อ่อนโลกสูง (2522 : 7) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า เป็นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายใต้กระบวนการดังนี้

1. การยินยอม คือ การยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นเพื่อให้เขาได้ปฏิบัติตัวในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
 2. การเลียนแบบ คือ การแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เหมือนสมาชิกในสังคมหรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนเก่ง เพื่อการมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น
 3. รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตนเอง
- เจตคติของแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เจตคติเชิงนิมิต เป็นการแสดงออกในลักษณะของพึงพอใจ

2. เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในทางตรงกันข้าม เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมทำ

3. เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมานและเจตคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลางไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับเกลียดหรือชอบ จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมของสังคม

เจตคติของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน คือ เจตคติที่เห็นด้วย เจตคติที่ไม่เห็นด้วย หรือ เจตคติที่เป็นกลางไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง

4.3 องค์ประกอบของเจตคติ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติ ดังนี้
เทรนดิส (Triandis. 1971 : 2-3) แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ แนวความรู้ ความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า ไม่ว่าจะบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ความรู้และแนวคิดดังกล่าวจะเป็นสิ่งกำหนดลักษณะเจตคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความรู้หรือแนวความคิดต่อสิ่งเร้าใดครบถ้วนแล้ว บุคคลนั้นจะมีเจตคติต่อสิ่งเร้านั้นไปในทางบวกหรือทางลบชัดเจนขึ้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ได้แก่ อารมณ์หรือความรู้สึกที่เป็นสิ่งกำหนดลักษณะหรือทิศทางของเจตคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะมีเจตคติไปในทางบวกต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำ ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บอกลักษณะและทิศทางเจตคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นชัดเจนแน่นอน ทิศทางก็มีลักษณะเด่นชัดแน่นอน และเป็นพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบอย่างชัดเจนด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3-4) ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติว่า

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive component) ได้แก่ ความคิด ซึ่งเป็น องค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective component) เป็น ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นตัวเร้าความคิด ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดสิ่ง

หนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวก (Positive) ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านลบ (Negative)

3. องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral component)

องค์ประกอบนี้ เป็น องค์ประกอบที่มีแนวโน้มในการปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสม จะเกิดปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

4.4 ความสำคัญของเจตคติ

มีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของเจตคติไว้ ดังนี้

จินตนา ช่วยด้วง (2547 : 36) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเจตคติไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เจตคติขึ้นกับความพร้อมทางจิตใจ ถ้าเด็กเจตคติทางบวก เด็กจะรับรู้โน้มนาส (Concept) เนื้อหาสาระ (Content) ได้เป็นอย่างดี ถ้าเด็กที่ไม่พร้อมเด็กจะขาดความกล้าที่จะปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. เจตคติไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิดนักจิตวิทยา กล่าวว่า เจตคติสามารถเรียนรู้ได้และสามารถจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดเจตคติ นอกจากนี้ เจตคติของเด็กสามารถเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยประสบการณ์ที่เพิ่มพูนขึ้น

3. เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง (Dynamic) อันเนื่องมาจากประสบการณ์ใหม่ ก่อให้เกิดการพัฒนาเจตคติด้านอารมณ์และความรู้สึกและเจตคติด้านสติปัญญา ซึ่งเจตคติทั้งสองส่วนนี้นำไปสู่การตัดสินใจและการประเมินคุณค่าของสิ่งนั้นๆ

วิโรจน์ ธรรมจินดา (2536 : 10) ได้กล่าวว่า ความคงเส้นคงวาในพฤติกรรมของบุคคล จะช่วยอธิบายถึงสภาพของสังคมได้ ส่วนในทางสังคมวิทยา กล่าวว่าเจตคติเป็นศูนย์กลางของความเข้าใจและพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคม

เนืองนิต ปิยะวงศ์ (2541 : 8) กล่าวว่าไว้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำ เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางให้ทราบล่วงหน้าว่า ถ้าบุคคลประสงค์สิ่งใดแล้ว บุคคลนั้น ๆ จะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะใด

สรุปเจตคติ ก่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกหรือเชิงลบได้ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมทางจิตใจ และการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางภาษาไทยในทางบวกก็จะพัฒนาเจตคติไปในทางบวก

4.5 หลักการสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน

ในการจัดการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ นั้นนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนรู้แล้ว ยังต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาเหล่านั้นด้วย เพราะเจตคติในวิชาที่เรียนมีความสำคัญ เป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน สนใจเรียนและแสวงหาความรู้ได้อย่างดี ถ้าหากว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน ต่อกิจกรรมการเรียนการรู้ ต่อวิชาที่เรียนก็จะส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2527 : 7)

ทวี ท่อแก้ว และอบรม สนิทบาล (2517 : 57) ได้เสนอหลักการสร้างเจตคติที่ดีแก่เด็ก ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของเรื่องที่เรียนรู้
2. ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของวิชาที่เรียนอย่างแท้จริง
3. ให้ผู้เรียนมีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัด เพื่อจะได้เกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้ อันจะเป็นผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
5. การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนต้องมีการเตรียมตัวอย่างดี ใช้วิธีจัดการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายและเข้าใจอย่างชัดเจน
6. ผู้สอนจะต้องสร้างความอบอุ่นใจและความเป็นกันเองกับผู้เรียน
7. ผู้สอนจะต้องสร้างเสริมบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าเลื่อมใสกับผู้เรียน
8. จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ห้องเรียน ให้มีบรรยากาศที่น่าอยู่ น่าเรียน และน่าสนใจ

สรุป การสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียนจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และผู้สอนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน

4.6 การวัดเจตคติ

เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ ดังนั้นในการวัดเจตคติจึงเป็นเรื่องยาก เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกของตนเองว่า เขารู้สึกซาบซึ้ง ฟังพอใจ หรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด

วิธีวัดเจตคติโดยตรงจึงทำไม่ได้ นอกจากทำการศึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาได้สรุปไว้ดังนี้

4.6.1 การสังเกต (Observation) ซึ่งเป็นวิธีการวิธีหนึ่งที่ใช้ศึกษาเจตคติโดยใช้ประสาทหูและตาเป็นสำคัญ การสังเกตเป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด แล้วนำข้อมูลที่สังเกตนั้น อนุมานว่าบุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งนั้นอย่างไร

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การสังเกตได้ผลดี ผู้สังเกตต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการคือ

1. มีความใส่ใจต่อสิ่งที่สังเกต (Attention)
2. มีประสาทสัมผัสที่ดี (Sensation)
3. มีสัญชาตญาณที่ดี (Perception)
4. มีมโนคติที่ดี (Conception) โดยสามารถสรุปเรื่องราวได้ถูกต้องและเชื่อถือได้

กระบวนการเพื่อให้ผลการสังเกตสามารถรวบรวมข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ควรมีวิธีการดำเนินการสังเกตดังนี้

1. มีการเตรียมงานล่วงหน้า เช่น เตรียมการบันทึก เครื่องมือต่าง ๆ ต้องพร้อม
2. ไม่มีอคติ
3. ต้องสังเกตหลาย ๆ ด้าน
4. ใช้ระยะเวลาสังเกตอย่างต่อเนื่องและนานพอสมควร
5. อาจใช้เครื่องมืออื่น ๆ ช่วยอย่างระมัดระวัง เช่น แบบสำรวจ การบันทึกระเบียบสนทนาและอื่น ๆ

หลักเกณฑ์ของการสังเกตที่ดี

1. ผู้สังเกตจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่สังเกตนั้นให้มาก
2. หากความสอดคล้องระหว่างประเด็นและพฤติกรรมที่จะทำการสังเกต
3. กำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจน
4. ในการสังเกตผู้สังเกตจะต้องทำอย่างระมัดระวังและใช้ความละเอียดถี่ถ้วน
5. ผู้สังเกตจะต้องมีทักษะในการใช้เครื่องมือตามที่กำหนดขึ้น
6. ผู้สังเกตจะต้องพร้อมที่จะทำการสังเกตและกำจัดอคติส่วนตัวออกไปให้หมด

4.6.2 การให้รายงานตนเอง (Self - report) เป็นวิธีการศึกษาเจตคติของบุคคลโดยให้บุคคลนั้น เล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น และจากการฟังสิ่งที่เล่านี้ สามารถกำหนดค่าคะแนนของ เจตคติได้ วิธีการศึกษาเจตคติแบบนี้เป็นวิธีการของเทอร์สโตน (Thurstone) ลิเคอร์ท (Likert) กัทท์แมน (Guttman) และออสกู๊ด (Osgood) ที่ได้พยายามสร้างสเกลการวัดเจตคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดเจตคติแบบนี้จัดแบ่งออกเป็นช่วง ๆ โดยแต่ละ

ช่วงจะมีขนาดเท่ากันสามารถที่จะนำมาเปรียบเทียบความมากน้อยของเจตคติได้ วิธีนี้เป็นที่นิยมใช้วัดเจตคติมาก

4.6.3 เทคนิคการฉายออก (Projective techniques) เป็นการวัดเจตคติโดยการให้สร้างจินตนาการจากภาพ โดยใช้ภาพเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลนั้นแสดงความคิดเห็นออกมา จะได้สังเกตและวัดได้ว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งบุคคลย่อมแสดงออกตามประสบการณ์ที่เคยได้รับมาแต่ละคนจะมีการแสดงออกไม่เหมือนกัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539 : 55-56)

การวัดเจตคติที่นิยมใช้กัน ส่วนมากจะใช้วิธีการสร้างแบบทดสอบถามวัดเจตคติตามแนวของ ลิเคิร์ต (Likert) ซึ่ง เซดส์กิด์ โทวาสิษฐ์ (2520 : 50-56) ได้อธิบายลำดับขั้นตอนการสร้างไว้ดังนี้

มาตรการการสร้างแบบวิธีของลิเคิร์ต แบ่งการกำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ระดับที่ 2 เห็นด้วย
- ระดับที่ 3 ไม่แน่ใจ
- ระดับที่ 4 ไม่เห็นด้วย
- ระดับที่ 5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดการให้คะแนนของการตอบของแต่ละตัวเลือกโดยทั่วไป จะกำหนดคะแนนข้อความทางบวกเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) และข้อความทางลบเป็น 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) ซึ่งการกำหนดแบบนี้เรียกว่า **Arbitrary Weighting Method**

ข้อความที่บรรจุลงในมาตรการวัดประกอบด้วยข้อความแสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ ข้อความอาจจะมี 18 -20 ข้อ การกำหนดน้ำหนักคะแนนตอบแต่ละตัวเลือกกระทำต่อเมื่อได้รวบรวมข้อมูลมาแล้วโดยกำหนดตามวิธี กำหนดค่าคะแนนซึ่งนิยมใช้กันมาก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. พิจารณาว่าต้องการจะวัดเจตคติของใครที่มีต่อใคร และให้ความหมายของสิ่งที่จะวัดให้แน่นอน
2. เมื่อตีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อโดยให้คลุมเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น ข้อความนี้อาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากที่อื่น เช่น จากหนังสือพิมพ์ หรือจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ก็ได้ แต่จะต้องมีลักษณะดังนี้

2.1 ต้องเป็นข้อความที่เขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อหรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่ข้อเท็จจริง

2.2 ข้อความที่บรรจุลงในสเกล จะต้องประกอบด้วยความเป็นบวกและลบคละกัน

2.3 ข้อความแต่ละข้อความจะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม จำนวนข้อที่สร้างขึ้นในครั้งแรกควรมีประมาณ 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องเลือกข้อความให้เหลือประมาณ 20 -25 ข้อความในแต่ละเรื่องที่จะวัด

3. เมื่อได้ข้อความเพียงพอแล้วก็บรรจุลงในสเกล โดยให้มีตัวเลือก 5 ตัวเลือกดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. นำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาด้านคุณลักษณะและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนการตอบกับข้อความว่าสอดคล้องกันเพียงใด

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริง โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้อีกครั้ง และตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของมาตราวัดเจตคติครั้งสุดท้าย เหตุผลที่ต้องทำการวิเคราะห์ข้อความก็เพื่อจะเลือกเอาเฉพาะข้อความที่มีความแตกต่างของคะแนนในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดกับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุด เพราะถือว่าข้อความเหล่านั้นสามารถจะวัดความรู้สึกที่แตกต่างกันได้

จะเห็นได้ว่าเจตคติของบุคคลสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญ และสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดเจตคติ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย โดยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติตามแนวของ ลิเคิร์ต (Likert) มีระดับความคิดเห็นให้เลือก 5 ระดับ มีข้อคำถามทั้งด้านบวกและด้านลบ และในแต่ละด้านแบ่งเนื้อหาเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ ความรู้สึก ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติ (อยู่ในภาคผนวก ข)

5. การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน

นิคม ดังคพิภพ (2543 : 293-294) กล่าวว่า iva การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนจะช่วยทำให้การตอบคำถามหรือจุดประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ มีหลักและวิธีการหลายวิธี เช่น

1. การกระทำให้ตัวแปรบางตัวที่จะเป็นตัวแปรแทรกซ้อนให้อยู่ในสถานะเป็นตัวคงที่ (Constant)

2. การนำตัวแปรบางตัวที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนเข้าร่วมเป็นตัวแปรร่วมศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ว่าจะอยู่ในฐานะตัวแปรควบคุม (Control variables) หรือตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญ รองลงมาจากตัวแปรอิสระที่กำหนดเป็นตัวแปรหลัก

3. ใช้หลักการสุ่ม โดยกระบวนการสุ่มสมาชิกของการวิจัยตามแบบแผนที่เหมาะสม เพื่อให้ตัวแปรต่าง ๆ เป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสมาชิกที่เกี่ยวข้อง ได้รับการสุ่มตามหลักและทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability theory)

4. การควบคุมทางวิธีสถิติ การควบคุมโดยวิธีนี้เป็นการเลือกใช้วิธีทางสถิติที่จะสามารถสกัดเอาผลของตัวแปรแทรกซ้อน ที่แฝงอยู่ในผลของตัวแปรตามให้เหลือเฉพาะผลที่เกิดจากตัวแปรอิสระที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเท่านั้น เช่น การเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (MANCOVA) แทนการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ตามปกติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนด้วยวิธีทางสถิติเพราะกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถควบคุมได้ด้วยวิธีอื่น และเป็นกลุ่มตัวอย่างตามสภาพจริง ประกอบกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรตามมากกว่า 1 ตัว จึงเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์โดย MANCOVA และจากการศึกษางานวิจัยของ อณุ โนทัย คำเครื่อง เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สุธิดา พลธานี เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำความฉลาดทางอารมณ์ มาเป็นตัวแปรร่วม (Covariate) เพื่อปรับการทดลองให้คลาดเคลื่อนน้อยที่สุดและไม่ลำเอียง

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

อีคิวหรือ E.Q. มาจากคำว่า Emotional Quotient หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่าง สร้างสรรค์และมีความสุข อีคิว ถือเป็นเรื่องใหม่ในแวดวงการศึกษาและจิตวิทยา เพราะเพิ่งได้รับความสนใจและยอมรับในความสำคัญอย่างจริงจังเมื่อ 10 กว่าปีมานี้ เดิมเคยเชื่อกันว่าความสามารถทางเชาวน์ปัญญาหรือไอคิว คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่ดีและมีความสุข

ต่อมา นักจิตวิทยาเริ่มตั้งข้อสงสัยต่อความเชื่อความเข้าใจดังกล่าว เพราะไม่เชื่อว่าความสำเร็จและความสุขในชีวิตของคน ๆ หนึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาวน์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากในระยะนั้นยังไม่มีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยที่เพียงพอ ความคิดนี้จึงถูกละเลย

ไปอย่างน่าเสียดาย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1990 ซาโลเวย์ และเมเยอร์ สองนักจิตวิทยาได้นำความคิดนี้มาพูดถึงอีกครั้ง โดยเอ่ยถึงความฉลาดทางอารมณ์เป็นครั้งแรกว่า "เป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคมที่ประกอบด้วยความสามารถในการรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและการกระทำสิ่งต่าง ๆ" จากนั้น แดเนียล โกลแมน นักข่าวสายวิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้สานต่อแนวคิดนี้อย่างจริงจังโดยได้เขียนเป็นหนังสือเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) และได้ให้ความหมายของ อีคิวว่า "เป็น ความสามารถหลายด้าน ได้แก่ การเร่งเร้าตัวเองให้ไปสู่เป้าหมาย มีความสามารถควบคุม ความขัดแย้งของตนเอง รอคอยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ ไม่สบายต่าง ๆ มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง" หลังจากหนังสือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ของ แดเนียล โกลแมน ออกสู่สาธารณชน ผู้คนก็เริ่มให้ความสนใจกับความฉลาด ทางอารมณ์มากขึ้น ประกอบกับระยะหลังมีงานวิจัยมากมายที่ยืนยันถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ อีคิวหรือความฉลาดทางอารมณ์ จึงได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จและความสุขในชีวิตมนุษย์ กลายเป็นเรื่องที่นิยมแหงหน้าไอคิวไปในระยะหลัง นอกจากคำว่า Emotional quotient ที่เราเรียกว่าอีคิวแล้วยังมีคำอื่น ๆ อีกหลายคำที่นักวิชาการใช้ในความหมายใกล้เคียงกัน เช่น Emotional intelligence, Emotional ability, Interpersonal intelligence, Multiple intelligence (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 10)

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

อีคิว หรือ Intelligence quotient หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถ ในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถปรับหรือควบคุมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ (กรมสุขภาพจิต. 2543 : 10)

อีคิว หรือ E.Q. มาจากคำว่า Emotional quotient หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข (กรมสุขภาพจิต. 2545 : 10)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต. 2549 : ออนไลน์) อธิบายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ว่า อารมณ์ก็คือสภาพจิตที่โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางสื่อสารแสดงออกเมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการดูแลพัฒนา ซึ่งช่อง นำทาง ขยายขอบเขตและปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกอย่างได้ผลดีด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ก็นับได้ว่าระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจและปัญญา เข้ามา

ประสานกัน บรรจบเป็น องค์กรวมซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในภาวะสมดุล ก่อให้เกิดผลดี ทั้งแก่ตนและคนอื่น ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

พระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต. 2549 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความฉลาด ทางอารมณ์ว่า คือการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดความ ประพฤติ ซึ่ง ถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็เป็นพลังบดปัญญาจึงเป็นตัวที่จะกำกับชีวิตของเราให้การ แสดงออกเป็นไปในทางถูกต้อง ซึ่งถ้าพิจารณาในความหมายนี้ ทั้งความสามารถทางเชาวน์ปัญญา และความสามารถทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

สรุปความฉลาดทางอารมณ์ คือ คะแนนความสามารถของบุคคลในการรับรู้และเข้าใจ อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถปรับและควบคุมอารมณ์ตนเอง ได้เหมาะสมกับทุก สถานการณ์ รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งวัดได้จากแบบประเมิน ความฉลาด ทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2545 : 10) ระบุไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ที่ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ดี เก่ง และสุข

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ

1.3.2 รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.3.1 รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่าง

สร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง

3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 รู้จักมองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

สรุปบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จะต้องประกอบด้วยความดี ความเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญและประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์

คนส่วนมากมักจะคิดว่า คนที่เรียนเก่ง และเชาวน์ปัญญาดี (I.Q.) จะประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่เชาวน์ปัญญาดีน้อยกว่า แต่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป ผลจากการวิจัยพบว่า ในการเรียนหรือการทำงานนั้น เชาวน์ปัญญามีส่วนเกี่ยวข้องเพียง 20 % เท่านั้นที่เหลือเป็นปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงความฉลาดทางอารมณ์ด้วย

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่บุคคลควรจะมีหรือพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อชีวิต การทำงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะคนทำงานในองค์กรต่าง ๆ ถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณภาพมาก คือไม่เพียงแต่มีความสามารถหรือทักษะในการทำงาน หรือมีเชาวน์ปัญญาดีเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจ เอื้ออาทรผู้ร่วมงาน มีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและมีความสุขด้วย ดังนั้นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเท่านั้นจึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในโลกการทำงานปัจจุบันได้ดีกว่าคนที่มีความรู้สูงแต่มีอีคิวต่ำ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (อยู่ในภาคผนวก ข) ซึ่งเป็นการประเมินอารมณ์ความรู้สึกในลักษณะต่าง ๆ และข้อความที่กำหนดในมาตรการวัดแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และ ด้านสุข

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อการทำงานและการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์มาเป็นตัวแปรร่วมในการวิจัยครั้งนี้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน

ทศพร เกตุถนอม (2540 : 95) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ปีการศึกษา 2539 จำนวน 60 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาแนวธรรมชาติ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัมพร พุขศิริ (2540 : 106) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันกับผู้เรียนที่เรียนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ จันทา (2543 : 86) ได้เปรียบเทียบ ความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ ประกอบด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ประกอบด้วยการเสริมต่อการเรียนรู้ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา ไตรวัฒนธงไชย (2543 : 88) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และ ความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอดี กับวิธีจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบร่วมมือ ตามวิธีเอสทีเอดีกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิภาวี เป็นเรือง (2546 : 104) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านทำได้หลายวิธี เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีอภิปัญญา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอดี และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคพาโนรามา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสามารถของผู้สอน

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทย

พิสมัย ชุ่มจิตร (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยวิธีจัดการเรียนรู้แบบ

เอสเอสอาร์กับวิธีจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ปราโมทย์ ไวยกุล (2540 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้บทเพลงพื้นบ้านภาคกลางประกอบการจัดการเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรพันธ์ บุญเรือน (2544 : 119) ศึกษาเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ซิปปาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางภาษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ ซิปปาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางภาษามีคะแนนเจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปีทมน รักสนอง (2547 : บทคัดย่อ) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้เทคนิค การจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพกับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพสูงกว่าการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพรรณ ศรีไปฏุก (2548 : 94) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทยและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดกิจกรรมการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีเจตคติในการเรียนภาษาไทยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาภาษาไทยพบว่า ผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย เกิดจากการที่ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ดี น่าสนใจ และการที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข จะส่งผลให้เจตคติต่อวิชาที่เรียนสูงขึ้น

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

ปณต เกิดภักดี (2544 : 32) ศึกษาผลการใช้ระบบ 4 MAT ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ จากการศึกษา พบว่า จาก 3 โรงเรียนของรัฐ แครโรไลนาเหนือ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มใช้ระบบ 4 MAT และ กลุ่มที่จำกัดการใช้หนังสือให้นักเรียนได้ใช้สมองซีกซ้ายเท่านั้น ทั้งสองกลุ่มได้รับการจัดการเรียนรู้เรื่องการค้นพบกฎแรงโน้มถ่วงของนิวตัน ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ตัวแปรที่ได้จากการตรวจสอบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีค่าความแตกต่างสำคัญทางสถิติและจากการตอบคำถามที่ต้องวิเคราะห์มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริวรรณ ตระฐานนท์ (2542 : 27) ได้ศึกษาผลการใช้ระบบ 4 MAT ในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความเข้าใจและทัศนคติ การประเมินจากการใช้ระบบ 4 MAT ในการวัดผลสัมฤทธิ์และความเข้าใจในบทเรียนโดยใช้ระบบแบบ 4 MAT เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ซึ่งเตรียมจัดเป็นระบบให้สัมพันธ์กัน ระหว่างลักษณะวิธีการเรียนรู้ และการทำงานของระบบสมองที่แสดงถึงความชอบ หรือไม่ชอบของนักเรียน การศึกษาครั้งนี้ ได้ทดสอบความสนใจ ในการเรียนเนื้อหาวิชาของนักเรียน ทดสอบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้และติดตามพฤติกรรมของนักเรียน

แมคคาร์ธี (ปณต เกิดภักดี. 2544 : 32 ; อ้างอิงจาก McCarthy. 1991. **Using 4 MAT System to Bring Learning Styles to School.** p. 17) ได้ศึกษาการเรียนรู้กับโรงเรียน สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่เพิ่มเติม การวิเคราะห์ประเมินผลได้กระทำอย่างต่อเนื่องจากโรงเรียน 16 แห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดาเน้นส่วนที่แสดงความสำเร็จคือ บุคลิกภาพ ค่าเฉลี่ย เนื้อหาและหลักสูตร ความมีประโยชน์และความคิดสร้างสรรค์ การฝึกการประเมินสามารถเปลี่ยนแปลงนักเรียนให้เป็น ผู้ที่ยอมรับความสำคัญของการเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการประเมินตนเอง มีความเป็นไปได้ในการใช้กระบวนการระบบ 4 MAT เป็นหลักการ

ดวงหทัย แสงวิริยะ (2544 : 28) ได้ศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยระบบ 4 MAT ในการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจ ในการพูดในหลักสูตรพื้นฐาน ทางการศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ของระบบ 4 MAT 8 ขั้นตอนการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน 4 แบบ และผู้เรียนที่ถนัดการเรียนรู้ด้วยสมองซีกซ้ายและซีกขวา สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแบบต่าง ๆ แต่ละขั้นตอนให้ความสำคัญกับผู้เรียนและใช้กระบวนการถนัดสมองซีกซ้ายและซีกขวา การใช้ระบบการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูในหน่วยการเรียนรู้ พบว่า ความสนใจและผลงานของนักเรียนทั้งหมดดีขึ้นสามารถถึงความสนใจในการพูดด้วยระบบที่จัดเตรียมผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกหัด

ที่เหมาะสม ได้แสดงความคิดใหม่ ๆ ได้กระทำและเรียนรู้ด้วยตนเอง และ มีส่วนร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ

สิริวรรณ ตะรุสถานนท์ (2542 : 27) ได้ศึกษาความสำคัญของรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยมีจุดเด่นคือ นักเรียนแต่ละคน มีรูปแบบ การเรียนรู้ เป็นของตนเอง การหมุนเวียน การดำเนินการของสมองซีกซ้ายและซีกขวาช่วยกำหนด ทิศทาง และนำพาให้สมองทั้งหมดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานค้นคว้าเรื่อง 4 MAT กล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือวางรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและรูปแบบของ 4 MAT เป็นทฤษฎีที่อธิบายให้เห็นภาพที่ชัดเจน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ 4 MAT นั้นสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้เกิดการสับสน ใช้ได้ทั้งการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาและชั้นประถมศึกษาทั้งในเมืองและนอกเมือง ทำให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ขึ้นสามารถดึงความสนใจในการพูด ด้วยระบบที่จัดเตรียมผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกหัดที่เหมาะสม ได้แสดงความคิดใหม่ ๆ ได้กระทำและเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วม กับ ผู้เรียนคนอื่น ๆ

สิริวรรณ ตะรุสถานนท์ (2542 : 91) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ (หญิง) ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวิธีทางวิทยาศาสตร์ พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงหทัย แสงวิริยะ (2544 : 74) ได้ศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ และเจตคติต่อการเรียนในหน่วยการเรียนเรื่องประชากรศึกษาและการทำมาหากินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง นักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่จะแตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน และเจตคติต่อการเรียน โดยนักเรียนกลุ่มทดลองจะมีความรับผิดชอบต่อการเรียนและเจตคติต่อการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

พัชรารณณ์ พิมละมาศ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวคิด 4 MAT ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด 4 MAT มีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด 4 MAT อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .05

อารีย์ ทวีลาภ (2546 : 74) ได้ทำการศึกษาแบบการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามระบบ 4 MAT ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ตามระบบ 4 MAT ในแต่ละแบบการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

รัชดาพร ศรีรักษา (2547 : 76) ได้เปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ แบบ 4 MAT ควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบทันทีและการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบล่าช้า ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุเหร่าคอนสะแก เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบ 4 MAT ควบคู่กับการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบทันทีกับนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบ 4 MAT ควบคู่กับการให้ข้อมูลแบบย้อนกลับล่าช้า มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประดับ จรตระการ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับวิธีจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับวิธีจัดการเรียนรู้แบบ ปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากงานวิจัยเกี่ยวกับจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า วิธีจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและพัฒนาสมองซีกซ้ายและซีกขวาให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

เลสชายด์ (Leschied. 1985 : 467-477) ได้ศึกษาผลการตอบสนองต่อโปรแกรมการฝึกอบรมของเด็กในสถานกักกันที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่มีระดับสติปัญญาสูง จำนวน 30 คน และกลุ่มสติปัญญาต่ำ จำนวน 30 คน ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่มีระดับสติปัญญาสูงแสดงการตอบสนองต่อโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่น ไม่เคร่งครัด การวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีเชาวน์อารมณ์สูงสามารถควบคุมตนเองได้ดี

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 59-60) ได้ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวนมากกว่า 200 คน วัด 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 และ 2 เป็นการประเมินโดยให้เด็กทำเอง ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินโดยครูประจำชั้น พบว่าเด็กห้องเก่งมีความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมักมีระดับความสุขต่ำกว่าเด็ก ห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามีความสามารถทางอารมณ์ (ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ น้ำใจ เป็นต้น) และครูมีแนวโน้มที่จะให้คะแนนความสุขและการเป็นคนเก่งคนดีแก่ห้องเด็กเก่งมากกว่าเด็กห้องธรรมดาอย่างเห็นได้ชัด

อนุโณทัย คำเครื่อง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่ามะแกง อำเภอมะเอย จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติและมีพฤติกรรม การเรียนดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรม การเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .55 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนจำแนกตาม เพศ ระดับชั้นและเชื้อชาติไม่แตกต่างกัน

สุธิดา พลธานี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรวมทั้งมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสมอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา